

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

**VLADNI PREDLOG ZA SPREMEMBO
USTAVNE UREDITVE USTAVNEGA SODIŠČA**

Brigita Mušič

Ljubljana, september 2011

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO

DIPLOMSKO DELO

**VLADNI PREDLOG ZA SPREMEMBO USTAVNE UREDITVE
USTAVNEGA SODIŠČA**

Kandidatka: Brigita Mušič
Vpisna številka: 04026798
Študijski program: Visokošolski strokovni študijski program Javna uprava
Mentor: izr. prof. dr. Rudi Kocjančič

Ljubljana, september 2011

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Brigita Mušič, študentka visokošolskega strokovnega študijskega programa Javna uprava, z vpisno številko 04026798, sem avtorica diplomskega dela z naslovom Vladni predlog za spremembo ustavne ureditve Ustavnega sodišča.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo, in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Ur. list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela in soglašam z objavo dela v zbirki Dela FU.

Diplomsko delo je lektoriral: Jan Grabnar

Ljubljana, 14. 9. 2011

Podpis avtorice:

POVZETEK

Ustavno sodišče Republike Slovenije v svojih letnih poročilih že vrsto let opozarja na problem preobremenjenosti. Sodišče se sooča z ogromnim pripadom zadev, pri čemer največji problem predstavljajo ustavne pritožbe s področja prekrškov. Po spremembi Zakona o ustavnem sodišču leta 2007, ki je izključil možnost izpodbijanja odločitev o prekrških in drugih manj pomembnih zadevah, pripad ponovno narašča, vedno več pa je tudi vlog, ki se nanašajo na zahtevna pravna vprašanja. Ustavno sodišče kot najvišji organ za varstvo ustavnosti in zakonitosti ter človekovih pravic in svoboščin bi moral učinkovito in pravočasno odločati o vsaki zadevi, tako pa se je znašlo v dilemi, kako razreševati nastalo situacijo, da bo po eni strani spoštovano zaupanje državljanek in državljanov v učinkovito ustavnosodno varstvo, po drugi strani pa bo o teh zadevah odločeno v čim krajšem roku, ki bo omogočil tudi učinkovito ter pravočasno odpravo posledic ugotovljenih kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

V letnem poročilu Ustavnega sodišča za leto 2007 je bilo zapisano, da Ustavno sodišče pričakuje, da bodo pristojni državni organi opozorilo o tem, da je treba začeti razpravo o ustavnih spremembah, vzeli skrajno resno in odgovorno. Na ta poziv se je prvi odzval predsednik republike, ki je v nagovoru poslankam in poslancem Državnega zbora Republike Slovenije 24. aprila 2008 posebno opozoril na vlogo in pomen Ustavnega sodišča za delovanje pravne države. Njegova pobuda je bila temeljno izhodišče, na podlagi katerega so se začele strokovne razprave in strokovna priprava mogočih ustavnih sprememb. Vlada Republike Slovenije je 18. marca 2010 sprejela predlog ustavnih sprememb in jih predlagala v obravnavo Državnemu zboru Republike Slovenije. Predlagane so bile spremembe le treh členov Ustave, in sicer 160., 161. in 162. člen.

Ključne besede: Ustavno sodišče, sprememba Ustave, preobremenjenost, ustavna pritožba, pripad zadev

SUMMARY

GOVERNMENTAL PROPOSAL FOR THE CHANGES IN THE CONSTITUTIONAL REGULATION OF THE CONSTITUTIONAL COURT

For several years Constitutional Court of the Republic of Slovenia in its annual reports points to the problem of overburdening. The court handles a large influx of cases where the biggest problem present constitutional complaints regarding offences. Since the Constitutional Court Complementary Amendment Act in the year 2007, which excluded the option of challenging the decisions of offences and other less important cases, the influx has started increasing and there have been more and more applications regarding advanced legal matters.

The Constitutional Court as the highest body for protecting constitutionality, legality, human rights and civil freedoms should effectively and in due time adjudicate all cases. Now it has found itself in a dilemma how to resolve the current situation: on the one hand by honouring the trust of the citizens by protecting their constitutional rights, and on the other hand by adjudicating these cases in the shortest time and thus effectively and timely remedying the consequences of established violations of human rights and basic civil freedoms.

In the annual report of the Constitutional Court for the year 2007 it was written, that it expected from the designated national bodies to take the warnings of starting the discussion about constitutional amendments very seriously and responsibly. The first to respond to this appeal was the President of the Republic who addressed the members of the National Assembly on 24th April 2008 and stressed the role and meaning of the Constitutional Court for successful functioning of the Rule of Law. His initiative was the basis for panel discussions and planning possible constitutional amendments. On 13th March 2010 the Government of the Republic of Slovenia passed a proposal for constitutional amendments and proposed it to be debated in the National Assembly. The amendments of only three constitutional articles were proposed (Articles 160, 161 and 162).

Key words: Constitutional court, constitutional amendment, overburdening, constitutional complaint, influx of cases

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA	II
POVZETEK.....	III
SUMMARY	IV
KAZALO PONAZORITEV	VII
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV.....	VIII
1 UVOD.....	1
2 USTAVNO SODIŠČE REPUBLIKE SLOVENIJE	3
2.1 POLOŽAJ.....	3
2.2 PRISTOJNOSTI.....	4
2.2.1 PRISTOJNOSTI, DOLOČENE Z USTAVO.....	4
2.2.2 PRISTOJNOSTI, DOLOČENE Z ZAKONOM.....	6
2.3 ORGANIZACIJA IN NAČIN DELA.....	7
2.4 PREDSEDNIK IN SODNIKI USTAVNEGA SODIŠČA.....	9
2.4.1 VOLITVE PREDSEDNIKA IN SODNIKOV.....	9
2.4.2 NEZDRUŽLJIVOST FUNKCIJE, IMUNITETA IN RAZREŠITEV USTAVNEGA SODNIKA.....	13
3 POSTOPEK PRED USTAVNIM SODIŠČEM.....	15
3.1 PRESOJA USTAVNOSTI IN ZAKONITOSTI PREDPISOV	15
3.2 POSEBNI POSTOPKI PRED USTAVNIM SODIŠČEM	20
3.2.1 USTAVNA PRITOŽBA.....	20
3.2.2 SPORI GLEDE PRISTOJNOSTI.....	23
3.2.3 POSTOPEK OBTOŽBE PREDSEDNIKA REPUBLIKE, PREDSEDNIKA VLADE IN MINISTROV	24
3.2.4 POSTOPEK ODLOČANJA O PROTIUSTAVNOSTI AKTOV IN DELOVANJA POLITIČNIH STRANK.....	25
3.2.5 ODLOČANJE O PRITOŽBI V POSTOPKU POTRDNITVE POSLANSKIH MANDATOV	25
3.2.6 MNENJE O USTAVNOSTI MEDNARODNE POGODBE	25
4 PREGLED GIBANJA ZADEV USTAVNEGA SODIŠČA V LETIH OD 2000 DO 2010.....	27
4.1 PRIPAD ZADEV	27
4.2 REŠENE ZADEVE.....	31
4.3 STANJE NEREŠENIH ZADEV.....	35
5 VLADNI PREDLOG USTAVNIH SPREMEMB	37
5.1 POBUDA ZA ZAČETEK POSTOPKA	37
5.2 PREDLOG SPREMEMBE 160. ČLENA USTAVE	38
5.3 PREDLOG SPREMEMBE 161. ČLENA USTAVE	39
5.4 PREDLOG SPREMEMBE 162. ČLENA USTAVE	40
5.5 MNENJE STROKE O VLADNEM PREDLOGU	41

6	POLOŽAJ IN PRISTOJNOSTI USTAVNEGA SODIŠČA ZVEZNE REPUBLIKE NEMČIJE IN PRIMERJAVA Z UREDITVIJO PRI NAS.....	44
7	ZAKLJUČEK.....	48
	LITERATURA IN VIRI.....	50

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Pripad U-I-zadev med letoma 2004 in 2010.....	18
Grafikon 2: Pripad vseh zadev po letih prejema	27
Grafikon 3: Prikaz strukture pripada zadev po letih prejema.....	28
Grafikon 4: Vse rešene zadeve po letih (vključno z združenimi zadevami in tipiziranimi prekrškovnimi vlogami leta 2007 in 2008).....	31
Grafikon 5: Rešene in nerešene zadeve.....	36

KAZALO TABEL

Tabela 1: Vsi sodniki Ustavnega sodišča od osamosvojitve Republike Slovenije 25. junija 1991	11
Tabela 2: Predsednice in predsedniki Ustavnega sodišča od osamosvojitve Republike Slovenije 25. junija 1991.....	12
Tabela 3: Število prejetih zahtev po predlagateljih v letu 2010	19
Tabela 4: Pripad Up-zadev po senatih med letoma 2004 in 2010.....	21
Tabela 5: Prejete P-zadeve v letu 2010 po sprožiteljnih spora	23
Tabela 6: Pripad zadev po vrstah zadev in letih prejema.....	28
Tabela 7: Primerjava pripada Up-zadev po senatih in letih prejema	29
Tabela 8: Število rešenih zadev po letih rešitve in vrstah zadev	33

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

ESČP	Evropsko sodišče za človekove pravice
Mp	pritožba v zvezi s potrditvijo poslanskih mandatov in mandatov članov Državnega sveta
Op	obtožbe zoper predsednika države, predsednika Vlade ali ministra
P	zadeve sporov glede pristojnosti
Ps	protiustavnost aktov in delovanja političnih strank
Rm	mnenja o skladnosti mednarodnih pogodb z Ustavo v postopku ratifikacije mednarodne pogodbe
RS	Republika Slovenija
t. i.	tako imenovano
U-I	zadeve za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisov in splošnih aktov, izdanih za izvrševanje javnih pooblastil
U-II	vloge za oceno ustavnosti referendumskih vprašanj
Up	zadeve ustavnih pritožb
Ur. l. RS	Uradni list Republike Slovenije
ZDSve	Zakon o državnem svetu
ZLS	Zakon o lokalni samoupravi
ZRLI	Zakon o referendumu in ljudski iniciativi
ZUstS	Zakon o Ustavnem sodišču
ZVPEP	Zakon o volitvah poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament

1 UVOD

V diplomski nalogi predstavljam Ustavno sodišče Republike Slovenije (v nadaljevanju Ustavno sodišče), predvsem njegov problem preobremenjenosti, v zvezi s tem pa predlog Vlade Republike Slovenije (v nadaljevanju Vlada) o spremembah treh členov Ustave Republike Slovenije (v nadaljevanju Ustava), in sicer 160., 161. in 162. člen.

Največji problem Ustavnega sodišča predstavlja njegova preobremenjenost, saj je zadev, ki pripadejo v reševanje temu sodišču, ogromno. Najvišji pripad beležijo leta 2007, to je kar 4354 zadev, leta 2008 in 2009 se je pripad sicer nekoliko znižal, leta 2008 na 3562 zadev in leta 2009 na 1845, kar pa je še vedno zelo veliko. Največji delež pripada predstavljajo ustavne pritožbe s področja prekrškov.

Ustavno sodišče je že v letnem poročilu za leto 2000 podalo podporo pobudi nekdanjega ustavnega sodnika mag. Matevža Krivica, da se prouči možnost razbremenitve Ustavnega sodišča, saj se je že takrat soočalo s precejšnjim pripadom zadev in veliko nerešenimi zadevami. Tako je leta 2000 Ustavno sodišče prvič opozorilo na potrebo po spremembi Ustave na tem področju, prav tako v vsakoletnih nadaljnjih poročilih. V letnem poročilu za leto 2008 je opozorilo, da je Ustavno sodišče preobremenjeno z odločanjem o preštevilnih zadevah s področja ustavnosti, zlasti ustavnih pritožb, in so potrebne določene systemske spremembe glede pristojnosti Ustavnega sodišča, saj drugače Ustavno sodišče ne more izpolnjevati ustavnih pristojnosti. Predsednik republike je v zvezi s tem pozivom Ustavnega sodišča podal javno pobudo za spremembo določb VIII. poglavja ustave. Na podlagi več strokovnih razprav je bilo sprejeto izhodišče, da se pripravi le predlog tistih ustavnih sprememb, ki se ocenjujejo kot nujno potrebne. V skladu s tem so predvideni le posegi v tri člene Ustave, ki pomenijo vsebinsko ureditev pristojnosti, postopka in načina odločanja Ustavnega sodišča.

Predlog za začetek postopka za spremembo Ustave Republike Slovenije, ki ga je pripravilo ministrstvo za pravosodje, tako vsebuje spremembe 160., 161. in 162. člena Ustave. Spremenjeni 160. člen izhaja iz pravila, da se pristojnosti Ustavnega sodišča določijo v Ustavi. V dopolnjenem 161. členu se v povezavi s 160. členom določajo pooblastila sodišča pri ustavnosodni presoji. V predlaganem 162. členu so določeni predlagatelji postopka in načelo proste izbire pobud in ustavnih pritožb.

Temeljni cilj predloga ustavnih sprememb tako predstavlja razbremenitev sodišča, njegova osredinjenost na pomembna ustavnopravna vprašanja in diskrecijska (izbirna) pravica ustavnega sodišča.

Kot že rečeno, je glavni razlog za predlagane spremembe s strani vlade preobremenjenost Ustavnega sodišča. Moj namen oziroma cilj, ki sem ga hotela doseči pri izdelavi diplomskega dela, je bil ta, da prikažem to njegovo preobremenjenost in s tem obstoječe stanje Ustavnega sodišča. V zvezi s tem sem na podlagi letnih poročil Ustavnega sodišča pripravila desetletni primerjalni pregled zadev, in sicer od leta 2000 (takrat se je prvič

pojavi predlog za spremembo Ustave na tem področju) do leta 2010, s tem sem podrobneje in tudi statistično predstavila gibanje zadev. Glavni namen diplomskega dela je torej prikazati to preobremenjenost, potrditi, da se Ustavno sodišče resnično sooča z velikim pripadom zadev in da so spremembe na področju delovanja Ustavnega sodišča nujne. Moj cilj pa je bil tudi podrobno predstaviti predlagane ustavne spremembe in potrditi, da bodo te spremembe resnično razbremenile Ustavno sodišče.

Pri izdelavi diplomskega dela sem uporabila deskriptivno metodo s študijo domače in tuje literature. S preučitvijo letnih poročil Ustavnega sodišča in pa drugih virov sem predstavila gibanje zadev, se pravi pripad zadev, rešene zadeve in stanje nerešenih zadev od leta 2000 do 2011.

Diplomska naloga je sestavljena iz sedmih poglavij. Začne se z uvodom, nadaljuje s predstavitvijo Ustavnega sodišča, v tem poglavju bom predstavila položaj, pristojnosti, organizacijo in način dela Ustavnega sodišča ter postopek volitve predsednika sodišča in ustavnih sodnikov, pisala bom tudi o nezdržljivosti funkcije ustavnega sodnika, imuniteti in o razrešitvi ustavnega sodnika. V tretjem poglavju bom opisala postopke pred ustavnim sodiščem, podrobneje predstavila postopek presoje ustavnosti in zakonitosti predpisov ter ustavno pritožbo. Četrto poglavje se imenuje Pregled gibanja zadev Ustavnega sodišča med letoma 2000 in 2010, kjer se bom osredotočila na samo delo Ustavnega sodišča, predvsem na pripad zadev v tem obdobju, ter statistično prikazala in obrazložila ugotovitve. V naslednjem poglavju bom predstavila predloge sprememb členov 160, 161 in 162 Ustave. V tem poglavju bom predstavila tudi mnenja stroke o tem vladnem predlogu. V šestem poglavju diplomskega dela bom predstavila Ustavno sodišče Zvezne republike Nemčije, njegov položaj in pristojnosti ter ga primerjala z ureditvijo pri nas. Zadnje, sedmo poglavje je zaključek, v katerem so vključene informacije in pomembnejša spoznanja, katera so bila ugotovljena tekom pisanja diplomskega dela.

2 USTAVNO SODIŠČE REPUBLIKE SLOVENIJE

2.1 POLOŽAJ

Položaj Ustavnega sodišča kot samostojnega in neodvisnega organa izhaja iz Ustave, v kateri so določeni temeljne pristojnosti in delovanje tega sodišča¹. Podrobneje pa njegov položaj opredeljuje Zakon o Ustavnem sodišču (v nadaljevanju ZUstS)², ki je bil sprejet 2. aprila 1994. 15. julija 2007 so začele veljati spremembe ZUstS.³ V Uradnem listu Republike Slovenije (v nadaljevanju Ur. l. RS), št. 64/07, pa je objavljeno uradno prečiščeno besedilo zdaj veljavnega zakona.

Ustavno sodišče je najvišji organ sodne oblasti za varstvo ustavnosti in zakonitosti ter človekovih pravic in temeljnih svoboščin (1. odstavek 1. člena ZUstS). Ta določba določa položaj Ustavnega sodišča v sistemu delitve oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno. Na področju varstva ustavnosti in zakonitosti ter človekovih pravic in temeljnih svoboščin je Ustavno sodišče najvišji organ. V razmerju do drugih državnih organov je samostojen in neodvisen državni organ (2. odstavek 1. člena ZUstS).

Tak položaj ustavnega sodišča je nujen zaradi njegove vloge varuha ustavne ureditve ter omogoča njegovo neodvisno in nepristransko odločanje za varstvo ustavnosti ter ustavnih pravic posameznikov in pravnih osem v razmerju do vseh organov oblasti (Ustavno sodišče, Letno poročilo za leto 2010, str. 14).

Z ZUstS je določen postopek odločanja v zadevah, ki so v pristojnosti Ustavnega sodišča, podrobneje je urejen postopek volitev ustavnih sodnikov in predsednika Ustavnega sodišča ter položaj ustavnih sodnikov. Izhajajoč iz načelne opredelitve, da je Ustavno sodišče v razmerju do drugih državnih organov samostojen in neodvisen državni organ, je zakon določil, da sredstva za njegovo delo določa Državni zbor Republike Slovenije (v nadaljevanju Državni zbor) na predlog Ustavnega sodišča in da Ustavno sodišče samo odloča o njihovi porabi. Zakon je pooblastil Ustavno sodišče, da s svojimi akti samo ureja notranjo organizacijo in delo ter da podrobneje opredeli pravila postopka, določena z zakonom. Poslovnik Ustavnega sodišča, ki je začel veljati 25. septembra 2007, podrobneje ureja organizacijo dela in način poslovanja Ustavnega sodišča kot tudi pravila postopka v zadevah iz njegove pristojnosti (Ustavno sodišče, 2011a).

¹ Ustavno sodišče je v nekdanji Socialistični federativni republiki Jugoslaviji od leta 1963 delovalo kot republiško ustavno sodišče (Ustavno sodišče, Letno poročilo za leto 2010, str. 14)

² Ur. l. RS, št. 15/1994, 64/2001-ZPKSMS, 51/2007, 64/2007-UPB1, 108/2007 SKI.US: U-I-259/07-10

³ Ur. l. RS, št. 51/07, ZUstS-A.

2.2 PRISTOJNOSTI

Ustavno sodišče ima obsežne pristojnosti, ki so namenjene učinkovitemu varstvu ustavnosti ter preprečevanju kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Večina njegovih pristojnosti je izrecno določena že v Ustavi, ta pa dopušča, da se dodatne pristojnosti določijo tudi z zakonom.

Odločbe Ustavnega sodišča so obvezne. Ustavno sodišče mora namreč glede na svojo vlogo v pravnem sistemu imeti »zadnjo besedo«, čeprav samo nima sredstev, s katerimi bi lahko uveljavilo svoje odločitve. Obveznost pa tudi odgovornost za spoštovanje njegovih odločitev tako nosijo nosilniki odločb (če odločba učinkuje *inter partes*) oziroma vsakdo, vključno z zakonodajalcem (če odločba učinkuje *erga omnes*). Pomembno je tudi, da redna sodišča spoštujejo stališča Ustavnega sodišča v svoji sodni praksi, saj se le tako zagotavlja primarnost ustavnih načel in človekovih pravic ter temeljnih svoboščin (Ustavno sodišče, Poročilo za leto 2010, str. 15).

2.2.1 PRISTOJNOSTI, DOLOČENE Z USTAVO

Temeljne pristojnosti Ustavnega sodišča so povezane z varstvom ustavnosti in ukrepanjem v primeru, da katera koli veja oblasti, to je zakonodajna, izvršna ali sodna, izvršuje svoje pristojnosti in sprejema odločitve v nasprotju z Ustavo. Ustavno sodišče zato odloča o skladnosti zakonov in drugih predpisov z Ustavo ter z ratificiranimi mednarodnimi pogodbami in splošnimi načeli mednarodnega prava. Ustavno sodišče odloča tudi skladnosti mednarodne pogodbe z Ustavo v postopku njene ratifikacije. Poleg tega pod določenimi pogoji presoja skladnost predpisov, nižjih od zakona, z Ustavo in zakoni (Ustavno sodišče, Letno poročilo za leto 2010, str. 15).

Ustavno sodišče odloča tudi o sporih glede pristojnosti (npr. med najvišjimi državnimi organi: Državnim zborom, predsednikom republike in Vlado), ustavni obtožbi zoper predsednika republike, predsednika Vlade in ministre, protiustavnosti aktov in delovanja političnih strank, ustavnosti odločitve o razpisu referendumu, sporih glede potrditve poslanskih mandatov in drugih podobnih sporih, katerih namen je varstvo ustavne ureditve glede medsebojnih razmerij med različnimi nosilci oblasti v okviru demokratične ureditve (Ustavno sodišče, Letno poročilo za leto 2010, str. 15).

Prav tako Ustavno sodišče odloča o ustavnih pritožbah, kadar so posamezniku ali pravni osebi s posamičnimi akti nosilcev oblasti kršene njegove človekove pravice in temeljne svoboščine.

Ustava v 160. členu določa, da Ustavno sodišče odloča:

- o skladnosti zakonov z ustavo,
- o skladnosti zakonov in drugih predpisov z ratificiranimi mednarodnimi pogodbami in s splošnimi načeli mednarodnega prava,
- o skladnosti podzakonskih predpisov z ustavo in zakoni,

- o skladnosti splošnih aktov, izdanih za izvrševanje javnih pooblastil, z ustavo, zakoni in podzakonskimi predpisi,
- o ustavnih pritožbah zaradi kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin s posamičnimi akti,⁴
- o sporih glede pristojnosti med državo in lokalnimi skupnostmi, in med samimi lokalnimi skupnostmi,
- o sporih glede pristojnosti med sodišči in drugimi državnimi organi,
- o sporih o pristojnosti med Državnim zborom, predsednikom republike in Vlado,
- o protiustavnosti aktov in delovanja političnih strank,
- in o drugih zadevah, ki so mu naložene s to ustavo ali z zakoni.⁵

Na predlog predsednika republike, Vlade ali tretjine poslancev Državnega zbora izreka Ustavno sodišče v postopku ratifikacije mednarodne pogodbe mnenje o njeni skladnosti z ustavo. Državni zbor pa je vezan na mnenje Ustavnega sodišča (2. odstavek 160. člena Ustave).

Prvih pet alinej 1. odstavka 160. člena Ustave lahko označimo kot pristojnost za presojo predpisov. V vsaki alineji sta navedena predpis, katerega skladnost se presoja, in hierarhično nadrejeni predpis, s katerim mora biti izpodbijani predpis v skladu. Navedene določbe torej implicitno navajajo oziroma pravilneje upoštevajo pravila o hierarhiji posameznih predpisov. Podlage za takšno hierarhično razvrstitev predpisov iz prvih štirih alinej in delno iz pete alineje so v drugih določbah Ustave – 8. in 153. člen⁶ (Šturm, 2010, str. 1090).

Ustava določa še dve posebni pristojnosti Ustavnega sodišča, in sicer odločanje o obtožbi zoper predsednika republike, predsednika Vlade in ministre (109. in 119. člen Ustave)⁷ ter odločanje o verodostojnosti volilnih rezultatov volitev v Državni zbor (3. odstavek 82. člena Ustave)⁸.

⁴ Ustavno sodišča odloča o ustavni pritožbi le, če je bilo izčrpano pravno sredstvo. O tem, ali ustavno sodišče ustavno pritožbo sprejme v obravnavo, odloči na podlagi meril in postopka, določenih z zakonom (3. odstavek 160. člena Ustave).

⁵ Npr. o pritožbah v postopku potrditve mandatov.

⁶ 8. člen Ustave: »Zakoni in drugi predpisi morajo biti v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo. Ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe se uporabljajo neposredno.«

153. člen Ustave: »Zakoni, podzakonski predpisi in drugi splošni akti morajo biti v skladu z ustavo. Zakoni morajo biti v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z veljavnimi mednarodnimi pogodbami, ki jih je ratificiral državni zbor, podzakonski predpisi in drugi splošni akti pa tudi z drugimi ratificiranimi mednarodnimi pogodbami. Podzakonski predpisi in drugi splošni akti morajo biti v skladu z ustavo in z zakoni. Posamični akti in dejanja državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil morajo temeljiti na zakonu ali na zakonitem predpisu.«

⁷ 109. člen Ustave: »Če predsednik republike pri opravljanju svoje funkcije krši ustavo ali huje krši zakon, ga državni zbor lahko obtoži pred ustavnim sodiščem. Le-to ugotovi utemeljenost obtožbe ali obtoženega oprosti, z dvotretjinsko večino glasov vseh sodnikov pa lahko odloči o odvzemu funkcije. Potem ko ustavno sodišče dobi sklep državnega zbora o obtožbi, lahko odloči, da predsednik republike do odločitve o obtožbi začasno ne more opravljati svoje funkcije.«

119. člen Ustave: »Predsednika vlade ali ministre lahko državni zbor pred ustavnim sodiščem obtoži kršitve ustave in zakonov, storjene pri opravljanju njihovih funkcij. Ustavno sodišče obravnava obtožbo na način, kakor je določen v 109. členu.«

⁸ 3. odstavek 82. člena Ustave: »Državni zbor potrdi poslanske mandate. Proti odločitvi državnega zbora je v skladu z zakonom mogoča pritožba na ustavno sodišče.«

2.2.2 PRISTOJNOSTI, DOLOČENE Z ZAKONOM

Ustava je v zadnji, enajsti alineji 1. odstavka 160. člena dopustila možnost, da se pristojnosti Ustavnega sodišča določijo z zakonom. Na tej podlagi so bile urejene posebne pristojnosti, in sicer:

- v 1. odstavku 23. člena Zakona o volitvah poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament (Ur. l. RS, št. 96/2002, 22/2004, 40/2004-UPB1, 41/2007-ZVRK, 10/2009 - v nadaljevanju ZVPEP)⁹ odloča o pritožbah zoper odločitev Državnega zbora o izvolitvi poslancev Republike Slovenije v Evropski parlament,
- v 3. odstavku 50. člena Zakona o državnem svetu (Ur. l. RS, št. 44/1992, 11/2003, Skl. US: U-I 417/02-7, 73/2003, Odl. US U-I 346/02-13, 76/2005, 100/2005-UPB1 - v nadaljevanju ZDSve)¹⁰ – kontrola volitev članov državnega sveta – odloča o pritožbah zoper odločitev Državnega sveta, da se mandat njegovim članom ne potrdi,
- v 5.č členu¹¹ in 21. členu¹² Zakona o referendumu in o ljudski iniciativi (Ur. l. RS, št. 15/1994, 13/1995, Odl. US: U-I-47/94-12, 34/1996 Odl.US: U-I-201/96, 38/1996, 43/1996, Odl. US: U-I-266/96, 57/1996-ZNGUIG, 82/1998, Odl. US: U-I-12/97, 24/2000, Odl. US: U-I-276/96, 59/2001, 11/2003, Skl. US: U-I-417/02-7, 11/2003, Odl. US: U-I-261/02-12, 48/2003, Odl. US: U-I-63/99-11, 73/2003, Odl. US: U-I-346/02-13, 83/2004, 24/2005-UPB1, 24/2005, Odl. US: U-I-217/02-34, 139/2006, 26/2007-UPB2, 22/2009, Skl. US: U-I-45/09-4, 34/2011, Odl. US: U-I-54/09-13 - v nadaljevanju ZRLI) odloča o utemeljenosti odločitve Državnega zbora, da ne razpiše referenduma o spremembi Ustave, in odloča o zahtevi Državnega zbora glede ocene ustavnosti posledic, ki bi nastale z odložitvijo uveljavitve zakona ali zaradi zavrnitve zakona,
- v 47. členu¹³ Zakona o lokalni samoupravi (Ur. l. RS, št. 72/93, 6/1994, Odl. US: U-I-13/94-65, 45/1994, Odl. US: U-I-144/94-18, 57/1994, 14/1995, 20/1995, Odl.

⁹ 1. odstavek 23. člena ZVRK: »Državni zbor potrdi izvolitev poslancev. Proti odločitvi Državnega zbora je v skladu z zakonom mogoča pritožba na Ustavno sodišče Republike Slovenije.«

¹⁰ 3. odstavek 50. člena ZDSve: »Zoper odločitev državnega sveta, da se mandat ne potrdi, ima prizadeti pravico do pritožbe na ustavno sodišče v petnajstih dneh od dneva odločitve. Ustavno sodišče lahko razveljavi odločitev državnega sveta in potrdi mandat ali pa pritožbo zavrne.«

¹¹ 5.č člen ZRLI: »Če v zahtevi predmet referenduma ni opredeljen v skladu s 5.a členom tega zakona ali če referendumsko vprašanje ni oblikovano v skladu z opredelitvijo predmeta referenduma in 5.c členom tega zakona, predsednik državnega zbora pred sejo ali državni zbor na seji pozove predlagatelje, naj zahtevo v določenem roku, ki ne sme biti krajši od treh dni, ustrezno dopolnijo oziroma popravijo. Če tega ne storijo, državni zbor odloči, da referenduma ne razpiše. V primeru iz prejšnjega odstavka lahko predlagatelji zahteve v osmih dneh po odločitvi državnega zbora, da referenduma ne razpiše, zahtevajo, naj to odločitev preizkusi ustavno sodišče. Predstavnik predlagateljev o tem obvesti državni zbor. O taki zahtevi odloči ustavno sodišče v tridesetih dneh po prejemu zahteve. Če ustavno sodišče ugotovi, da je odločitev državnega zbora neutemeljena, jo razveljavi.«

¹² 21. člen ZRLI: »Če državni zbor meni, da bi z odložitvijo uveljavitve zakona ali zaradi zavrnitve zakona lahko nastale protiustavne posledice, v roku iz 22. člena tega zakona zahteva, naj o tem odloči ustavno sodišče.

Zahtevo iz prejšnjega odstavka lahko državni zbor vložijo že v času zbiranja podpisov v podporo referendumski zahtevi.

Ustavno sodišče odloči o zahtevi iz prvega odstavka tega člena v tridesetih dneh.

Zahteva iz prvega odstavka tega člena zadrži zbiranje podpisov in potek roka za njihovo zbiranje. Zbiranje podpisov se v primeru odločitve ustavnega sodišča, s katero je zahtevo državnega zbora zavrnilo, nadaljuje naslednji dan po objavi odločbe ustavnega sodišča v Uradnem listu Republike Slovenije.«

¹³ 47. člen ZLS:

US: U-I-285/94-105, 63/1995, 73/1995, Odl. US: U-I-304/94-9, 9/1996, Odl. US: U-I-264/95-7, 39/1996, Odl. US: U-I-274-95, 44/1996, Odl. US: U-I-98/95, 26/1997, 70/1997, 10/1998, 68/1998, Odl. US: U-I-39/95, 74/1998, 12/1999, Skl. US: U-I-4/99 (16/1999 popr.), 36/1999, Odl. US: U-I-313/96, 59/1999, Odl. US: U-I-4/99, 70/2000, 94/2000, Skl. US: U-I-305-98-14, 100/2000 Skl. US: U-I-186/00-10, 28/2001, Odl. US: U-I-416/98-38, 87/2001-ZSam-1, 16/2002, Skl. US: U-I-33/02-7, 51/2002-ZLS-L, 108/2003, Odl. US: U-I-186/00-21, 77/2004, Odl. US: U-I-111/04-21, 72/2005, 100/2005-UPB1, 21/2006, Odl. US: U-I-2/06-22, 14/2007-ZSPDPO, 60/2007, 94/2007-UPB2, 27/2008, Odl. US: Up-2925/07-15, U-I-21/07-18, 76/2008, 100/2008, Odl. US: U-I-427/06-9, 79/2010, 13/2010, Odl. US: U-I-267/09-19, 51/2010, 84/2010, Odl. US: U-I-176/08-10 - v nadaljevanju ZLS) odloča o zahtevi občinskega sveta za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti zahteve za razpis referendumu in v 90.c členu¹⁴ ZLS presoja ustavnost sklepa Državnega zbora o razpustitvi občinskega sveta oziroma razrešitvi župana.

2.3 ORGANIZACIJA IN NAČIN DELA

Ustavno sodišče ima sekretariat, ki opravlja strokovne, sodnouppravne, finančne in administrativno-tehnična dela. Sestavljajo ga naslednje organizacijske enote:

- Strokovna služba

Svetovalci v strokovni službi pripravljajo poročila, osnutke odločb, sklepov in mnenj v zadevah iz pristojnosti Ustavnega sodišča ter opravljajo drugo strokovno delo za potrebe obravnavanja in odločanja Ustavnega sodišča. Z aktom o sistemizaciji delovnih mest se določijo položaj in nazivi, v katerih svetovalci opravljajo delo (16. člen Poslovnika Ustavnega sodišča).

- Služba za analize in mednarodno sodelovanje

Ta služba zbira podatke in informacije pravne narave, potrebne za delo strokovne službe Ustavnega sodišča, pripravlja primerjalnopravna gradiva in analize za potrebe zadev, ki jih

»Občinski svet razpiše referendum v petnajstih dneh po sprejemu odločitve o predlogu oziroma od vložitve zahteve volivcev za razpis referendumu. Z aktom o razpisu referendumu določi občinski svet vsebino vprašanja, o katerem se bo odločalo na referendumu ter določi dan, ki se šteje za dan razpisa, referendumsko območje in dan glasovanja.

Če občinski svet meni, da je vsebina vložene zahteve za razpis referendumu v nasprotju z ustavo in zakonom, lahko zahteva, da o tem odloči ustavno sodišče. Zahtevo lahko občinski svet vloži od dne vložitve zahteve in najkasneje do izteka roka za razpis referendumu. Ustavno sodišče odloči o zahtevi občinskega sveta v 15 dneh.

Akt o razpisu referendumu se objavi na način, ki je določen s statutom občine za objavo splošnih aktov občine.«

¹⁴ 90. c člen ZLS:

»O razpustitvi občinskega sveta oziroma razrešitvi župana odloča državni zbor na predlog vlade.

Preden izda sklep o razpustitvi občinskega sveta oziroma razrešitvi župana, mora državni zbor opozoriti občinski svet oziroma župana na njegovo nezakonito ravnanje ter mu predlagati kako naj v primernem roku te nezakonitosti odpravi. Če občinski svet oziroma župan ravna v skladu z opozorilom, državni zbor postopek o razpustitvi oziroma razrešitvi s sklepom ustavi.

Državni zbor razpusti občinski svet oziroma razreši župana, če ugotovi, da razlogi niso odpravljeni, da so bili uporabljeni vsi milejši zakoniti ukrepi in je predčasna razpustitev občinskega sveta oziroma razrešitev župana v danem primeru primeren in nujen ukrep za zagotovitev lokalne samouprave v občini.

Občinski svet oziroma župan lahko v tridesetih dneh po prejemu vložil zahtevo za presojo ustavnosti sklepa državnega zbora iz prejšnjega odstavka. Če zahteva ni vložena v roku oziroma, če ji ni ugodeno, je občinski svet razpuščen oziroma župan razrešen z dnem objave odločitve državnega zbora oziroma ustavnega sodišča.«

obravnavata Ustavno sodišče, pripravlja pravne podlage za ustavnosodno evidenco, zagotavlja prevajanje odločitev Ustavnega sodišča in opravlja naloge s področja mednarodnega sodelovanja. To službo vodi predstojnik službe, ki ga na predlog generalnega sekretarja imenuje Ustavno sodišče (17. člen Poslovnika Ustavnega sodišča).

- Služba za informatiko in dokumentacijo

Služba za informatiko in dokumentacijo zagotavlja informacijsko podporo delu Ustavnega sodišča, skrbi za računalniško podprto poslovanje Ustavnega sodišča, vodi ustavnosodno evidenco in opravlja knjižnično dejavnost za potrebe Ustavnega sodišča. To službo vodi predstojnik službe, ki ga na predlog generalnega sekretarja imenuje Ustavno sodišče (18. člen Poslovnika Ustavnega sodišča).

- Glavna pisarna

Glavna pisarna opravlja naloge, povezane s sprejemom in odpravo vlog, odločb, sklepov in drugih pisanih ter z vpisniki in drugimi pomožnimi knjigami Ustavnega sodišča, naloge, povezane s poslovanjem s spisi, z razdeljevanjem gradiv za seje Ustavnega sodišča in senatov, z objavo odločb in sklepov v Uradnem listu Republike Slovenije in drugih uradnih glasilih, ter druge naloge, določene z aktom o notranjem pisarniškem poslovanju. Glavno pisarno vodi vodja glavne pisarne, ki ga na predlog generalnega sekretarja imenuje Ustavno sodišče (19. člen Poslovnika Ustavnega sodišča).

- Služba za splošne finančne zadeve

Služba za splošne in finančne zadeve opravlja finančno-računovodska, splošna pravna in kadrovska dela, protokolarna ter druga spremljajoča dela, skrbi za izobraževanje sodnega osebja ter opravlja administrativna in tehnična dela za potrebe Ustavnega sodišča (20. člen Poslovnika Ustavnega sodišča).

Za usklajeno delovanje vseh služb skrbi generalni sekretar Ustavnega sodišča, ki tudi neposredno vodi in organizira delo prvih štirih služb, medtem ko delo zadnje vodi direktor službe.

Ustavno sodišče odloča o zadevah iz svoje pristojnosti na sejah, ki jih vodi predsednik in na katerih so navzoči vsi sodniki in sodnice Ustavnega sodišča ter generalni sekretar oziroma generalna sekretarka Ustavnega sodišča. Seje se določijo z razporedom dela, in sicer za čas pomladanskega zasedanja, to je od 10. januarja do 15. julija, in jesenskega zasedanja, to je od 10. septembra do 20. decembra. V vsaki zadevi iz svoje pristojnosti, ki jo prejme Ustavno sodišče, se določi sodnik poročevalec, ki pripravi osnutek odločitve, v zahtevnejših zadevah pa tudi poročilo, v katerem preuči sporna vprašanja. Ustavnim sodnikom se zadeve dodeljujejo po vnaprej določenem vrstnem redu, to je po abecednem redu začetnic njihovih priimkov. O vprašanjih, povezanih s svojo organizacijo in delom, Ustavno sodišče odloča na upravnih sejah (Ustavno sodišče, Letno poročilo za leto 2010, str. 27).

2.4 PREDSEDNIK IN SODNIKI USTAVNEGA SODIŠČA

Predsednik Ustavnega sodišča predstavlja Ustavno sodišče (1. odstavek 2. člena Poslovnika Ustavnega sodišča). V zadevah zunaj sodnega postopka predstavljajo Ustavno sodišče v mejah svoje pristojnosti ali v mejah pooblastila predsednika tudi generalni sekretar Ustavnega sodišča (3. odstavek 2. člena Poslovnika Ustavnega sodišča).

Poslovník Ustavnega sodišča v 8. členu določa, da predsednik poleg opravljanja sodniške funkcije še:

- usklajuje delo Ustavnega sodišča,
- sklicuje in vodi obravnave in seje Ustavnega sodišča,
- podpisuje odločbe in sklepe Ustavnega sodišča, če ni s tem poslovníkom določeno drugače,
- skrbi za uresničevanje stikov z drugimi državnimi organi,
- skrbi za sodelovanje z ustavnimi sodišči tujih držav in z mednarodnimi organizacijami,
- nadzoruje opravljanje nalog sodne uprave,
- opravlja druge naloge v skladu z Ustavo, zakonom, s tem poslovníkom in z drugimi akti Ustavnega sodišča.

Neodvisnost sodišča temelji na neodvisnem položaju sodnikov Ustavnega sodišča, za katere velja poseben način kandidiranja, predlaganja in izvolitve.

2.4.1 VOLITVE PREDSEDNIKA IN SODNIKOV

Ustavno sodišče sestavlja devet sodnic oziroma sodnikov, ki jih na predlog predsednika republike izvoli Državni zbor s tajnim glasovanjem z večino glasov vseh poslancev. Za sodnika je lahko izvoljen državljan Republike Slovenije, ki je pravni strokovnjak in ki je star najmanj 40 let. Sodniki ustavnega sodišča so izvoljeni za dobo devetih let in ne morejo biti ponovno voljeni. Predsednika sodišča izvolijo sodniki iz svojih vrst s tajnim glasovanjem za tri leta z možnostjo ponovitve mandata. V odsotnosti nadomešča predsednika ustavnega sodnika njegov namestnik, ki se izvoli na enak način kot predsednik (Kaučič, Grad, 2007, str. 310).

Sodnice in sodniki Ustavnega sodišča:

- prof. dr. Ernest Petrič, predsednik
- mag. Miroslav Mozetič, podpredsednik
- dr. Dunja Jadek Pensa
- mag. Marta Klampfer
- doc. dr. Mitja Deisinger
- Jasna Pogačar
- Jan Zobec
- mag. Jadranka Sovdat
- doc. dr. Etelka Korpič – Horvat

**Tabela 1: Vsi sodniki Ustavnega sodišča od osamosvojitve Republike Slovenije
25. junija 1991**

sodnice in sodniki	začetek mandata	konec mandata
Ivan Tavčar	25. 6. 1991	24. 7. 1991
Janko Česnik	25. 6. 1991	24. 7. 1991
dr. Janez Šinkovec	25. 6. 1991	8. 1. 1998
dr. Lovro Šturm	25. 6. 1991	19. 12. 1998
dr. Peter Jambrek	25. 6. 1991	19. 12. 1998
dr. Anton Perenič	25. 6. 1991	30. 9. 1992
dr. Anton Jerovšek	25. 6. 1991	19. 12. 1998
mag. Matevž Krivic	25. 6. 1991	19. 12. 1998
mag. Janez Snoj	12. 2. 1992	31. 3. 1998
dr. Lojze Ude	25. 5. 1993	24. 5. 2002
dr. Boštjan M. Zupančič	25. 5. 1993	31. 10. 1998
Franc Testen	25. 5. 1993	24. 5. 2002
dr. Miroslava Geč - Korošec	9. 1. 1998	1. 10. 2000
dr. Dragica Wedam Lukić	1. 4. 1998	31. 3. 2007
dr. Janez Čebulj	31. 10. 1998	27. 3. 2008
Lojze Janko	31. 10. 1998	30. 10. 2007
dr. Mirjam Škrk	31. 10. 1998	27. 3. 2008
Milojka Modrijan	1. 11. 1998	20. 10. 2007
dr. Zvonko Fišer	18. 12. 2009	27. 3. 2008
dr. Ciril Ribičič	19. 12. 2000	18. 12. 2009
mag. Marija Krisper Kramberger	25. 5. 2002	13. 9. 2010

Jože Tratnik	25. 5. 2002	14. 7. 2011
dr. Franc Grad	1. 4. 2007	31. 1. 2008
mag. Miroslav Mozetič	31. 10. 2007	še traja
mag. Marta Klampfer	20. 11. 2007	še traja
dr. Mitja Deisinger	27. 3. 2008	še traja
Jasna Pogačar	27. 3. 2008	še traja
Jan Zobec	27. 3. 2008	še traja
dr. Ernest Petrič	25. 4. 2008	še traja
mag. Jadranka Sovdat	19. 12. 2009	še traja
dr. Etelka Korpič – Horvat	28. 9. 2010	še traja
dr. Dunja Jadek Pensa	14. 7. 2011	še traja

Vir: Ustavno sodišče, Letno poročilo za leto 2010, str. 26 in Ustavno sodišče (2011b)

Tabela 2: Predsednice in predsedniki Ustavnega sodišča od osamosvojitve Republike Slovenije 25. junija 1991

predsednice in predsedniki	začetek mandata	konec mandata
dr. Peter Jambrek	25. 6. 1991	24. 4. 1994
dr. Anton Jerovšek	25. 4. 1994	24. 4. 1997
dr. Lovro Šturm	25. 4. 1997	30. 10. 1998
Franc Testen	11. 11. 1998	10. 11. 2001
dr. Dragica Wedam Lukić	11. 11. 2001	10. 11. 2004
dr. Janez Čebulj	11. 11. 2004	10. 11. 2007
Jože Tratnik	11. 11. 2007	10. 11. 2010
dr. Ernest Petrič	1. 2. 2010	še traja

2.4.2 NEZDRUŽLJIVOST FUNKCIJE, IMUNITETA IN RAZREŠITEV USTAVNEGA SODNIKA

Funkcija sodnika Ustavnega sodišča ni združljiva:

- s funkcijami v organih države, lokalne samouprave, političnih strank in sindikatov,
- z delom v državnih organih, v organih lokalnih skupnosti in pri nosilcih javnih pooblastil (taka funkcija ali delo ustavnemu sodniku preneha z dnem začetka izvrševanja funkcije ustavnega sodnika – 2. odstavek 16. člena ZUstS),
- s članstvom v organih vodenja in nadzora gospodarskih družb, zavodov in zadrug,
- z opravljanjem poklica ali pridobitve dejavnosti, razen dejavnosti visokošolskega učitelja, znanstvenega delavca ali visokošolskega sodelavca (1. odstavek 16. člena ZUstS).

Ustavni sodnik mora najpozneje v treh mesecih po izvolitvi prenehati opravljati tako dejavnost, sicer mu preneha funkcija ustavnega sodnika (3. odstavek 16. člena ZUstS).

Neodvisen položaj ustavnega sodnika krepi tudi imuniteta. Imuniteta sodnikov ustavnega sodišča je, tako kot poslanska imuniteta, urejena na ustavni, zakonski in podzakonski ravni.

Ustava Republike Slovenije v 167. členu določa:

»Sodniki ustavnega sodišča uživajo enako imuniteto kakor poslanci Državnega zbora. O imuniteti odloča Državni zbor.«

Imuniteta ustavnega sodnika pomeni, da ustavni sodnik ni kazensko odgovoren za mnenje ali glas, ki ga je izrekel na javni obravnavi oziroma na seji (materialna imuniteta). Prav tako ne sme biti priprt niti se zoper njega, če se sklicuje na imuniteto, ne sme začeti kazenskega postopka brez dovoljenja Državnega zbora (predhodno da o tem mnenje tudi Ustavno sodišče), razen če je bil zaloten pri kaznivem dejanju, za katero je predpisana zaporna kazen nad pet let. Državni zbor lahko prizna imuniteto tudi ustavnemu sodniku, ki se nanjo ni skliceval ali ki je bil zaloten pri omenjenem kaznivem dejanju (procesna imuniteta) (Kaučič, Grad, 2007, str. 311).

Zakon o Ustavnem sodišču v 18. členu povzema ustavno določbo 167. člena Ustave, po kateri sodniki ustavnega sodišča uživajo enako imuniteto kot poslanci Državnega zbora. V drugem odstavku pa ureja postopek glede procesne imunitete ustavnega sodnika. Ta predpisuje, da o zahtevi pristojnega organa za začetek kazenskega postopka zoper

sodnika ustavnega sodišča odloči Državni zbor najpozneje v tridesetih dneh od dneva vložitve zahteve, vendar po predhodnem mnenju Ustavnega sodišča. Predhodno mnenje mora Ustavno sodišče dati v osmih dneh od dneva, ko je seznanjeno z zahtevo pristojnega organa za začetek kazenskega postopka (Kaučič, 2005, str. 1024).

Na podzakonski ravni ureja imuniteto ustavnih sodnikov Poslovnik Državnega zbora, ki v 211. členu določa, da se njegove določbe v zvezi z imuniteto poslancev smiselno uporabljajo tudi za postopek v zvezi z imuniteto sodnikov Ustavnega sodišča.

Poslovnik Ustavnega sodišča pa v 9. členu določa, da imajo ustavni sodniki izkaznico s fotografijo in podatki o identiteti, s katero uveljavljajo imunitetno pravico, ter druge dokumente, na podlagi katerih jim nudijo pooblašcene uradne osebe pomoč. Za izdajanje izkaznic in evidenco o izkaznicah skrbi generalni sekretar.

Sodnik Ustavnega sodišča se sme predčasno razrešiti, če to sam zahteva, če je obsojen za kaznivo dejanje s kaznijo odvzema prostosti ali zaradi trajne izgube delovne zmožnosti za opravljanje svoje funkcije (164. člen Ustave in 1. odstavek 19. člena ZUstS). Predčasno je razrešen, ko Državni zbor ugotovi, da je nastal kateri izmed naštetih razlogov (2. odstavek 19. člena ZUstS). Ko je sodnik Ustavnega sodišča izvoljen, deluje neodvisno in je lahko razrešen le iz razlogov, določenih v 164. členu Ustave in 1. odstavku 19. člena ZUstS. Zakon je zato v tej zvezi določil način predlaganja in odločanja o predčasni razrešitvi sodnika.

3 POSTOPEK PRED USTAVNIM SODIŠČEM

Postopek pred Ustavnim sodiščem ureja ZUstS, o vprašanjih, ki niso urejena s tem zakonom, pa se smiselno uporabljajo določbe zakonov, ki urejajo postopke pred sodišči splošne pristojnosti.

3.1 PRESOJA USTAVNOSTI IN ZAKONITOSTI PREDPISOV

Začetek postopka

Postopek za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti¹⁵ predpisov ali splošnih aktov, izdanih za izvrševanje javnih pooblastil, se začne z vložitvijo pisne¹⁶ zahteve enega izmed določenih upravičenih predlagateljev oziroma s sklepom Ustavnega sodišča o sprejetju pobude za začetek postopka (1. odstavek 22. člena ZUstS).

Razlika med postopkom, ki se začne z vložitvijo pisne zahteve enega izmed upravičenih predlagateljev, in postopkom, ki se začne na osnovi pobude, je v tem, da predstavlja zahteva pravno legitimacijo za določeno – točno navedeno – število subjektov in da je sodišče v takem primeru dolžno začeti postopek, v primeru pobude pa sodišče najprej preizkusi utemeljenost pobude in pri tem odloči, ali bo začelo postopek ali ne. Lahko rečemo, da je pobuda v Ustavi in zakonu urejena kot »pravica zahtevanja« od sodišča, da odloča o takšni pobudi (Rupnik et al., 1996a, str. 299).

Zahtevo za začetek postopka lahko vložijo:

- Državni zbor,
- najmanj tretjina poslancev Državnega zbora,
- Državni svet,
- Vlada,
- sodišče, državni tožilec, Banka Slovenije, Računsko sodišče Republike Slovenije, če nastane vprašanje ustavnosti in zakonitosti v zvezi s postopki, ki jih vodijo,
- varuh človekovih pravic v zvezi s posamično zadevo, ki jo obravnava,
- predstavniški organi lokalnih skupnosti, če so ogrožene pravice lokalnih skupnosti,
- reprezentativni sindikati za območje države, če so ogrožene pravice delavcev.

Zahtevo za presojo ustavnosti in zakonitosti občinskega predpisa pa lahko po 33. členu ZLS vloži tudi župan, vendar le v primeru, če je poprej zadržal njegovo objavo, občinski svet pa je ponovno sprejel enako odločitev oziroma pri odločitvi vztraja.

¹⁵ Ta ocena obsega tudi oceno skladnosti zakonov in drugih predpisov z ratificiranimi mednarodnimi pogodbami in splošnimi načeli mednarodnega prava (2. odstavek 22. člena ZUstS).

¹⁶ ZUstS nima izrecne določbe, da mora biti tudi pobuda pisna (po 1. odstavku 22. člena mora biti zahteva pisna).

Vsakdo lahko da pisno pobudo za začetek postopka, če izkaže svoj pravni interes (1. odstavek 24. člena ZUstS). Pravni interes za sprožitev pravovarstvene poti je podan tedaj, če bi brez sodnega varstva tožnik utrpel škodo, oziroma tedaj, kadar je posameznikova pravica kršena ali ogrožena in je brez posega sodišča ne bi bilo mogoče uresničiti. Pravni interes je podan tedaj, če je tožnik glede svojega pravnega položaja v negotovosti, z odločitvijo sodišča pa bo ta negotovost odstranjena. Pravni interes tistega, ki zahteva pravno varstvo, mora biti družbeno močnejši od javnega interesa državnega organa, ki deluje le takrat, kadar je treba. Tožnik je dolžan navesti okoliščine, iz katerih je razviden obstoj pravnega interesa. Ta interes mora biti praven in konkreten (Mavčič, 2000, str. 174).

Pobudo preizkusi najprej sodnik (posameznik) Ustavnega sodišča, ki zbere podatke in pojasnila, potrebna za odločitev, ali naj Ustavno sodišče začne postopek. Ustavno sodišče pobudo zavrne, če je očitno neutemeljena ali če od odločitve ni pričakovati rešitve pomembnega pravnega vprašanja. O sprejemu oziroma zavrnitvi pobude odloči ustavno sodišče s sklepom večine glasov navzočih sodnikov (Rupnik et al., 1996a, str. 300).

Pripravljalni postopek, obravnavanje in odločanje

Potem ko je ustavno sodišče ugotovilo, da so izpolnjeni pogoji, ki so predpisani za vložitev zahteve, oziroma potem, ko je ugotovilo izpolnjenost pogojev v primeru vložitve pobude in s sklepom odločilo, da se pobuda sprejme, se postopek nadaljuje, in sicer tako, da se opravi pripravljalni postopek, temu sledi obravnavanje, »vrh« tega postopka pa predstavlja odločanje (Rupnik et al., 1996a, str. 300).

»Zahtevo za presojo ustavnosti in zakonitosti predpisov in drugih splošnih aktov, izdanih za izvrševanje javnih pooblastil, in pobudo, na podlagi katere je Ustavno sodišče začelo postopek, obravnava Ustavno sodišče v pripravljalnem postopku.« (27. člen ZUstS). V pripravljalnem postopku pošlje Ustavno sodišče organu, ki je izdal predpis oziroma splošni akt za izvrševanje javnih pooblastil, zahtevo oziroma pobudo, da nanjo odgovori. Potrebna pojasnila in mnenja pa lahko pridobi tudi od drugih udeležencev v postopku in od državnih organov, organov lokalnih skupnosti, nosilcev javnih pooblastil in pa tudi od strokovnjakov, strokovnih in drugih institucij, zasliši pa lahko tudi priče in izvedence ter zbere potrebne dokaze. Če predlagatelj zahteve (ali pobudnik) v določenem roku ne da podatkov, potrebnih za nadaljevanje postopka, lahko Ustavno sodišče s sklepom ustavi postopek (28. člen ZUstS).

V postopku odločanja o ustavnosti in zakonitosti predpisa Ustavno sodišče ni vezano na predlog iz zahteve ali pobude in lahko oceni tudi druge določbe istega ali drugega predpisa (če so v medsebojni zvezi ali je to nujno za rešitev zadeve), odloča pa lahko tudi o ustavnosti in zakonitosti postopkov, po katerih so bili ti akti sprejeti (torej ne samo o materialni, ampak tudi o formalni protiustavnosti predpisov) (Kocjančič et al., 2009, str. 338).

Ko je pripravljalni postopek končan, Ustavno sodišče odloči, ali bo zadevo obravnavalo na nejavni seji ali na javni obravnavi, pri tem pa mora biti v obeh primerih navzočih večina vseh sodnikov (1. odstavek 35. člena ZUstS)¹⁷. Ustavno sodišče lahko izključi javnost obravnave ali njenega dela, če to zahtevajo razlogi varovanja morale, javnega reda, varnosti države ali pravic zasebnosti in osebnostnih pravic (37. člen ZUstS). O izključitvi javnosti odloči Ustavno sodišče s sklepom, ki mora biti obrazložen (1. odstavek 38. člena ZUstS).¹⁸ Zoper sklep o izključitvi javnosti ni pritožbe (2. odstavek 38. člena ZUstS). Ustavno sodišče lahko pri odločanju o posamezni zadevi izloči ustavnega sodnika, če so podane okoliščine, ki vzbujajo dvom o njegovi nepristranskosti (Kocjančič et al., 2009, str. 338).

Po končanem obravnavanju Ustavno sodišče odloči na nejavni seji z odločbo, ki mora biti obrazložena (1. in 2. člen ZUstS). Ustavno sodišče sme do konca odločitve v celoti ali delno zadržati izvršitev zakona ali drugega predpisa ali splošnega akta za izvrševanje javnih pooblastil, če bi zaradi njegovega izvrševanja lahko nastale težko popravljive škodljive posledice. Ustavno sodišče odloča o glavni stvari z večino glasov vseh sodnikov, o drugih vprašanih pa z večino glasov navzočih sodnikov. Predsednik in sodniki se ne smejo vzdržati glasovanja, imajo pa pravico do ločenega mnenja, če ne soglašajo z odločitvijo (odklonilno ločeno mnenje) ali pa ne soglašajo z obrazložitvijo odločbe (pritrtilno ločeno mnenje) (Kocjančič et al., 2009, str. 338–339).

Odločbe Ustavnega sodišča in sklepi, za katere tako sklene Ustavno sodišče ali posamezen senat Ustavnega sodišča, se objavijo v Uradnem listu Republike Slovenije oziroma v uradnem glasilu lokalne skupnosti, če se odločitev nanaša na predpis lokalne skupnosti. Za objavo in vročanje odločb in sklepov skrbi sekretariat (1. odstavek 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča).

Pomote v odločbah in sklepih Ustavnega sodišča se popravijo s sklepom, ki ga izda predsednik. Sklep o popravku se vpiše na koncu izvirnika, udeležencem pa se vroči prepis sklepa (1. odstavek 47. člena Poslovnika Ustavnega sodišča). Če je bila odločba že objavljena, se na enak način objavi tudi sklep o popravku odločbe (2. odstavek 47. člena Poslovnika Ustavnega sodišča).

Pravne posledice odločitve

Odločbe Ustavnega sodišča so obvezne.

Ustavnosodni postopek se lahko konča z ugotovitveno odločbo, lahko pa tudi z razveljavitvijo protiustavnega zakona ali njegovih posameznih delov. Po svojem pravnem učinku je razveljavitev veliko močnejša od ugotovitve. Razveljavitev iz formalnih razlogov ima za posledico razveljavitev celotnega zakona (razveljavitev v celoti), razveljavitev iz

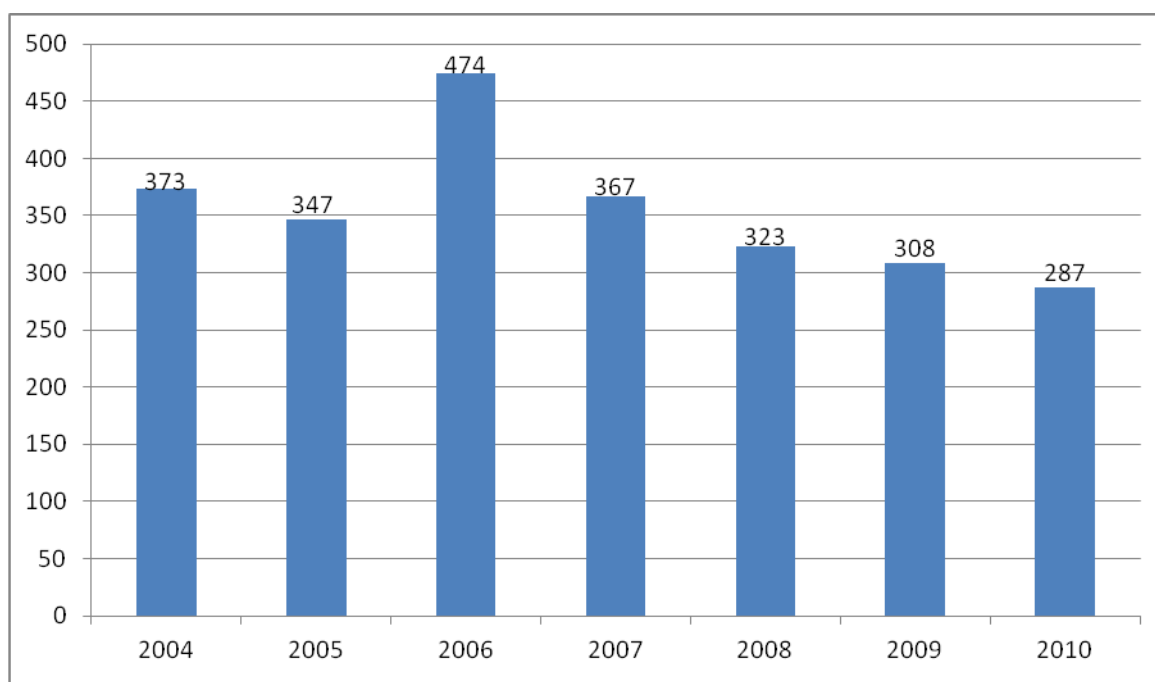
¹⁷ V skladu z ustrezno ustavno določbo (2. odstavek 162. člena Ustave) ZUstS določa obvezno navzočnost večine vseh sodnikov na seji oziroma na javni obravnavi.

¹⁸ Če obravnava ali njen del ni javen, razglasi to predsednik Ustavnega sodišča ob začetku obravnave oziroma ob začetku tistega njenega dela, ki ni javen (2. odstavek 29. člena Poslovnika Ustavnega sodišča).

materialnih razlogov pa se lahko nanašajo tudi samo na posamezne zakonske določbe, tako da ostale določbe zakona ostanejo nedotaknjene (delna razveljavitev). Stvar Ustavnega sodišča je samo, da razveljavi protiustavno besedilo zakona, ne pa da oblikuje novo besedilo, kar je stvar samega zakonodajalca. Razveljavitev ima učinek samo za naprej. Če Ustavno sodišče razveljavi zakon in razveljavitev ne učinkuje šele po poteku roka, ki ga določi Ustavno sodišče (pri čemer po 1. odstavku 161. člena Ustave ta rok ne sme biti daljši od enega leta), veljajo za vlagatelja pravne posledice razveljavitve naslednji dan od dneva objave odločbe o razveljavitvi (po Maučič, 2000, str. 238–253).

Zakone je torej dopustno samo razveljaviti, podzakonske predpise in splošne akte pa razveljaviti kot tudi odpraviti; razveljavitev učinkuje za naprej (*ex nunc*), odprava pa za nazaj (*ex tunc*) in pomeni ničnost predpisa (Kocjančič et al., 2009, str. 339).

Grafikon 1: Pripad U-I-zadev¹⁹ med letoma 2004 in 2010

Vir: Ustavno sodišče, Letno poročilo za leto 2010, str. 68

¹⁹ Zadeve iz pristojnosti Ustavnega sodišča se vodijo v različnih vrstah vpisnikov:
 Vpisnik U-I – zadeve za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisov in splošnih aktov, izdanih za izvrševanje javnih pooblastil
 Vpisnik Up – zadeve ustavnih pritožb
 Vpisnik P – zadeve sporov glede pristojnosti
 Vpisnik U-II – vloge za oceno ustavnosti referendumskih vprašanj
 Vpisnik Rm – mnenja o skladnosti mednarodnih pogodb z Ustavo v postopku ratifikacije mednarodne pogodbe
 Vpisnik Mp – pritožba v zvezi s potrditvijo poslanskih mandatov in mandatov članov Državnega sveta
 Vpisnik Op – obtožbe zoper predsednika države, predsednika Vlade ali ministra
 Vpisnik Ps – protiustavnost aktov in delovanja političnih strank

Iz tabele je razvidno, da je bil najvišji pripad tovrstnih zadev leta 2006, in sicer 474 zadev. V vseh nadaljnjih letih je pripad nekoliko upadal. Leta 2010 je bilo 287 pripadlih tovrstnih zadev.

Tabela 3: Število prejetih zahtev po predlagateljih v letu 2010

Predlagatelj zahteve	Število vloženih zahtev
Skupina poslank in poslancev Državnega zbora Republike Slovenije	8
Višje delovno in socialno sodišče	6
Višje sodišče v Mariboru	3
Vlada Republike Slovenije	3
Pergam, Konfederacija sindikatov Slovenije	2
Višje sodišče v Ljubljani	2
Konfederacija sindikatov 90 Slovenije	2
Računsko sodišče Republike Slovenije	2
Delovno in socialno sodišče v Ljubljani	2
Občina Domžale in drugi	2
Konfederacija novih sindikatov Slovenije – Neodvisnost	1
Upravno sodišče	1
Mestna občina Celje	1
Mestna občina Velenje	1
Okrožno sodišče v Ljubljani	1
Združenje občin Slovenije	1
Sindikatovalcevalcev Slovenije	1
Sindikato vzgoje, izobraževanja, znanost in kulture Slovenije	1
Občina Gorenja vas-Poljane	1
Okrožno sodišče v Mariboru	1

Državni svet Republike Slovenije	1
Sindikato slovenskih diplomatov	1
Varuh človekovih pravic	1
Okrožno sodišče v Kopru	1
Višje sodišče v Celju	1
Okrajno sodišče v Slovenj Gradcu	1
Občina Sežana	1
Vrhovno sodišče Republike Slovenije	1
Mestna občina Ljubljana	1
Okrajno sodišče v Ljubljani	1
SKUPAJ	52

Vir: Ustavno sodišče, Letno poročilo za leto 2010, str. 68

3.2 POSEBNI POSTOPKI PRED USTAVNIM SODIŠČEM

3.2.1 USTAVNA PRITOŽBA

Ustavna pritožba je druga najpomembnejša pristojnost našega Ustavnega sodišča.²⁰ Je posebno pravno sredstvo v primeru kršitev človekovih pravic in svoboščin s posamičnim aktom državnega organa, organa lokalne skupnosti ali nosilca javnih pooblastil. O njej odloča Ustavno sodišče praviloma šele, ko so izčrpana vsa pravna sredstva (160. člen Ustave). Pred izčrpanjem izrednih pravnih sredstev lahko Ustavno sodišče izjemoma odloča o ustavni pritožbi, če je zatrjevana kršitev očitna in če bi z izvršitvijo posamičnega akta nastale za pritožnika nepopravljive posledice (51. člen ZUstS).

Po 1. odstavku 50. člena ZUstS lahko ustavno pritožbo vloži vsakdo, ki meni, da mu je s posamičnim aktom državnega organa, organa lokalne skupnosti ali nosilca javnih pooblastil kršena njegova človekova pravica ali temeljna svoboščina.

²⁰ Ustavna pritožba kot novo, posebno pravno sredstvo za varstvo ustavnih pravic pred Ustavnim sodiščem je bila v naš ustavni sistem vpeljana s prvo Ustavo samostojne Slovenije konec leta 1991 – pretežno po nemškem vzgledu (Pavčnik et al., 2000, str. 168). Po mnenju Krivica (Pavčnik et al., 2000, str. 168) je nekaj razlik med nemškim in našim konceptom ustavne pritožbe bolj posledica našega takratnega pomanjkljivega poznavanja nemškega koncepta, kot pa da bi bile zavestno hotene.

Ustavno pritožbo je treba vložiti v 60 dneh od dneva vročitve zadnjega posamičnega akta. Iz posebej utemeljenih razlogov lahko sodišče sprejme ustavno pritožbo še po izteku 60 dni (1. in 3. odstavek 52. člena ZUstS).

Če ustavna pritožba ni vložena pravočasno, torej je prepozna, se po 1. odstavku 55.b člena ZUstS (4. alineja) ustavna pritožba zavrže, razen v primeru iz 3. odstavka 52. člena ZUstS, ki pravi, da v posebno utemeljenih primerih lahko Ustavno sodišče izjemoma odloči o ustavni pritožbi, ki je vložena po izteku roka iz 1. odstavka tega člena.

Postopek in kriterij preizkusa ustavne pritožbe urejata 54. in 55. člen ZUstS. Bistvene določbe o postopku so določbe o odločanju v senatu treh sodnikov (1. odstavek 54. člena ZUstS), o soglasnem odločanju v senatu »o zavrženju oziroma sprejemu ustavne pritožbe« (3. odstavek 55. člena ZUstS) in o sprejemu mimo senata – s podpismi katerihkoli treh sodnikov (4. odstavek 55. člena ZUstS) (Krivic, 2000, str. 173).

Ustavno sodišče preizkuša ustavne pritožbe v naslednjih senatih:

C – Civilni senat za preizkus ustavnih pritožb s področja civilnopравnih zadev

U – Upravni senat za preizkus ustavnih pritožb s področja upravnopravnih zadev

K – Kazenski senat za preizkus ustavnih pritožb s področja kazenskopravnih zadev

Tabela 4: Pripad Up-zadev po senatih med letoma 2004 in 2010

Leto	Civilni	Upravni	Kazenski	Skupaj
2004	342	281	260	883
2005	415	445	450	1310
2006	498	422	1626	2546
2007	623	641	2673	3937
2008	436	567	2129	3132
2009	548	548	399	1495
2010	584	501	497	1582
2010/2009	+6,6 %	-8,6 %	+24,6 %	+5,8 %

Iz tabele 4 je razvidno, da največji pripad tovrstnih zadev (ustavnih pritožb) beležijo leta 2007, to je kar 3937 zadev, ki jih vodi kazenski senat. Ustavne pritožbe tako prispevajo največ k preobremenjenosti Ustavnega sodišča, saj te zadeve predstavljajo največji odstotek vseh pripadlih zadev.

Ustavna pritožba ne spada med redna in tudi ne med izredna pravna sredstva, ki jih urejajo procesni predpisi z različnih pravnih področij, je pa vendarle posebno pravno sredstvo za varstvo človekovih pravic. Z ustavno pritožbo se posameznik lahko varuje zoper posege v katerokoli človekovo pravico (nekatero primerjalne ustavne ureditve – npr. španska in nemška – dajejo to varstvo samo zoper kršitev nekaterih taksativno naštetih človekovih pravic). Kršitve drugih ustavnih določb (pritožniki se npr. pogosto sklicujejo zlasti na kršitev načel pravne države iz 2. člena Ustave) pa niso merilo presoje v postopku ustavne pritožbe (Šturm, 2010, str. 1100).

Po vložitvi ustavne pritožbe se opravi dve fazi postopka:

- postopek preizkusa ustavne pritožbe
- obravnavanje in odločanje

Ustavno sodišče v senatu treh sodnikov na nejavni seji odloči, ali bo ustavno pritožbo obravnavalo. Če Ustavno sodišče zaradi pomanjkljivosti vloge ne more preizkusiti, pozove pritožnika, da v določenem roku vlogo dopolni. V tej fazi postopka lahko Ustavno sodišče s sklepom, zoper katerega ni dopustna pritožba, odloči, da ustavno pritožbo:

- a) sprejme,
- b) zavrže – če je prepozna, če niso izčrpana vsa pravna sredstva, če jo je vložila neupravičena oseba in če jo pritožnik neupravičeno v določenem roku ne dopolni,
- c) ne sprejme – če očitno ne gre za kršitev človekovih pravic ali svoboščin in če od odločitve ni pričakovati rešitve pomembnega pravnega vprašanja in če kršitev človekove pravice ali svoboščine ni imela pomembnejših posledic za pritožnika.

Po zakonu sprejme senat odločitev soglasno. Če ustavne pritožbe ne sprejme, velja, da je ustavna pritožba sprejeta, če se za tako odločitev v 15 dneh od dneva sprejema odločitve pisno izrečejo kateri koli trije ustavni sodniki.

Če je ustavna pritožba sprejeta, se postopek nadaljuje z obravnavanjem in odločanjem. Ustavno sodišče ustavno pritožbo praviloma obravnava na nejavni seji, lahko pa razpiše javno obravnavo. Senat ali Ustavno sodišče lahko na nejavni seji zadrži izvršitev posamičnega akta, ki se z ustavno pritožbo izpodbija, če bi z izvršitvijo lahko nastale težko popravljive škodljive posledice. Poleg tega pa lahko zadrži izvajanje zakona ali drugega predpisa, na podlagi katerega je bil posamični akt sprejet.

Po končani obravnavi Ustavno sodišče z odločbo ustavno pritožbo kot neutemeljeno zavrne ali pa ji ugotovi in posamični akt v celoti ali deloma odpravi ali razveljavi in zadevo vrne organu, ki je pristojen za odločanje. Če ugotovi, da odpravljeni posamični akt temelji na protiustavnem predpisu ali splošnem aktu, tega lahko odpravi ali razveljavi v skladu s pravili, ki veljajo za odločanje o ustavnosti in zakonitosti predpisov. Ob odpravi posamičnega akta lahko odloči tudi o sporni pravici oziroma svoboščini. Tako odločbo Ustavnega sodišča izvrši organ, ki je pristojen za izvršitev odpravljenega posamičnega akta (Kocjančič et al., 2009, str. 340–341).

3.2.2 SPORI GLEDE PRISTOJNOSTI

Ustavno sodišče je pristojno tudi za reševanje sporov o pristojnosti med:

- a) državo in lokalnimi skupnostmi ter med samimi lokalnimi skupnostmi
- b) sodišči in drugimi državnimi organi
- c) Državnim zborom, predsednikom republike in Vlado

Kot pri drugih sporih o pristojnosti (kompetenčnih) lahko tudi tukaj govorimo o pozitivnem sporu (ko si dva organa ali več lastijo pristojnost v neki zadevi) ali negativnem sporu (ko organi odklanjajo reševanje oziroma odločanje o neki zadevi (Rupnik et. al., 1996, str. 304).

Zahtevo za odločitev o sporih glede pristojnosti med državo in lokalnimi skupnostmi ter med samimi lokalnimi skupnostmi, med sodišči in drugimi državnimi organi ter med Državnim zborom, predsednikom republike in Vlado lahko prizadeti organ vloži v roku 90 dni od dneva, ko je izvedel, da je drugi organ posegal v njegovo pristojnost ali jo prevzel (pozitivni spor). Če se spor zgodi, ker več organov zavrača pristojnost v posamezni zadevi (negativni spor), lahko zahteva rešitev spora o pristojnosti organ, ki mu je bila zadeva odstopljena, pa meni, da zanjo ni pristojen. Pobudo za rešitev spora o pristojnosti lahko vloži tudi stranka v postopku, zaradi katerega se je zgodil spor o pristojnosti.

Ustavno sodišče z odločbo ugotovi, kateri organ je pristojen, lahko pa tudi razveljavi oziroma odpravi predpis, splošni akt, izdan za izvrševanje javnih pooblastil, katerega protiustavnost ali nezakonitost je pri tem ugotovilo (Kocjančič et al., 2009, str. 341).

Tabela 5: Prejete P-zadeve v letu 2010 po sprožiteljih spora

Sprožitelj spora	Število vloženih zahtev
Policijska postaja Radovljica	1
Policijska postaja Celje, Postaja mejne policije Rogatec	1

Okrajno sodišče v Novem mestu	2
Polijska postaja Ptuj	1
Postaja prometne policije Ljubljana	3
Polijska postaja Ljubljana Vič	1
Generalna policijska uprava, specializirana enota za nadzor prometa	1
SKUPAJ	10

Vir: Ustavno sodišče, Letno poročilo za leto 2010, str. 71

Spori glede pristojnosti so glede na vsakoletni pripad predstavljali manj kot en odstotek zadev, močno pa se je povečal odstotek tovrstnih zadev leta 2005, in to za 11,7 %. Spori glede pristojnosti med policijskimi postajami in okrajnimi sodišči glede razmejitve pristojnosti za odločanje na prvi stopnji v postopku o prekršku. Spori so bili posledica spremenjene ureditve v Zakonu o prekrških. Tega leta je Ustavno sodišče prejelo kar 220 takšnih sporov glede pristojnosti, večinoma s področja cestnoprometnih predpisov. V naslednjih letih pa je vsaka nadaljnja sprememba zakonodaje na tem področju pomenila nov val sporov glede pristojnosti (Ministrstvo za pravosodje, 2010).

3.2.3 POSTOPEK OBTOŽBE PREDSEDNIKA REPUBLIKE, PREDSEDNIKA VLADE IN MINISTROV

O obtožbi zoper predsednika republike, predsednika Vlade in ministre odloča Državni zbor z večino glasov vseh poslancev, in to s sklepom, ki ga pošlje predsednik Državnega zbora Ustavnemu sodišču in obtoženemu.²¹

Predsednik republike je lahko obtožen kršitve Ustave ali hujše kršitve zakona, predsednik Vlade in ministri pa tudi vsakršne (in ne le hujše) kršitve zakona.

Ustavno sodišče opravi javno obravnavo, na kateri od Državnega zbora pooblaščen predstavnik zastopa obtožbo, na njej pa ima pravico biti navzoč tudi obtoženi. Pred odločitvijo o obtožbi lahko Ustavno sodišče z dvotretjinsko večino glasov vseh sodnikov odloči, da obtoženi do odločitve začasno ne sme opravljati svoje funkcije.²² Če Ustavno sodišče ugotovi, da obtožba ni utemeljena, obtoženega oprosti, če pa ugotovi kršitev Ustave ali hujšo kršitev zakona, lahko zgolj ugotovi utemeljenost obtožbe, lahko pa tudi

²¹ Takšnega sklepa pa ni dopustno vložiti v času od razpisa predsedniških volitev pa do razglasitve volilnih rezultatov.

²² Suspens obtoženega je v našem sistemu fakultativen, ponekod pa obligatoren.

odloči, da obtoženemu preneha funkcija. Obe odločitvi sprejme Ustavno sodišče z dvotretjinsko večino glasov vseh sodnikov.

Če je zoper obtoženega uveden kazenski postopek, lahko Ustavno sodišče počaka s svojo odločitvijo do odločitve v kazenskem postopku, če pa obtoženi med postopkom ponudi odstop oziroma če mu preneha mandat, Ustavno sodišče ustavi postopek (razen če obtoženi ali Državni zbor zahteva nadaljevanje postopka) (Kocjančič et al., 2009, str. 341–342).

Ustavno sodišče doslej ni reševalo nobenega kompetenčnega spora med Državnim zborom, Predsednikom republike in Vlado. Zelo maloštevilni so bili spori med državo in lokalnimi skupnostmi oziroma med samimi lokalnimi skupnostmi. Več je bilo sporov med sodišči in drugimi državnimi organi. V vseh primerih je šlo za negativni kompetenčni spor, ko sta sodišče in upravni organ odklanjala pristojnost za odločitev o zahtevku za denacionalizacijo podržavljenega premoženja (Šturm, 2010, str. 1104).

3.2.4 POSTOPEK ODLOČANJA O PROTIUSTAVNOSTI AKTOV IN DELOVANJA POLITIČNIH STRANK

Vsakdo lahko na Ustavnem sodišču da pobudo za oceno protiustavnosti aktov in delovanja političnih strank, predlagatelj (tisti, ki lahko vložijo tudi zahtevo za začetek postopka ocene ustavnosti ali zakonitosti predpisov in splošnih aktov) pa zahtevo za oceno protiustavnosti aktov (statuta in pravil) in delovanja političnih strank. V zahtevi oziroma pobudi morajo navesti sporne akte oziroma dejanske okoliščine protiustavnega delovanja politične stranke (Rupnik et al., 1996, str. 305).

Protiustavni akt politične stranke Ustavno sodišče z odločbo razveljavi, protiustavno delovanje stranke pa prepove. Odredi pa lahko tudi izbris politične stranke iz registra, vendar je za to odločitev potrebna dvotretjinska večina vseh sodnikov.

3.2.5 ODLOČANJE O PRITOŽBI V POSTOPKU POTRDITVE POSLANSKIH MANDATOV

Poslanske mandate potrjuje Državni zbor. Zoper njegove odločitve lahko vloži pritožbo na Ustavno sodišče vsak kandidat ali predstavnik liste kandidatov, ki je v skladu z zakonom o volitvah vložil pritožbo v Državni zbor zoper odločitev volilne komisije, ki lahko vpliva na potrditev poslanskih mandatov. Rok za vložitev pritožbe je osem dni od dneva odločitve Državnega zbora. Če Ustavno sodišče ugotovi, da je pritožba utemeljena in da je odločitev Državnega zbora v nasprotju z Ustavo ali zakonom, razveljavi odločitev Državnega zbora in odloči, ali se poslanski mandat potrdi ali ne (Kocjančič, et al., 2009, str. 342–343).

3.2.6 MNENJE O USTAVNOSTI MEDNARODNE POGODBE

Na predlog predsednika republike, Vlade ali tretjine poslancev Državnega zbora izreka Ustavno sodišče v postopku ratifikacije mednarodne pogodbe mnenje o njeni skladnosti z Ustavo. Mnenje sprejme ustavno sodišče na nejavni seji. Državni zbor je vezan na mnenje Ustavnega sodišča (2. odstavek 160. člena Ustave), kar pomeni, da mednarodne

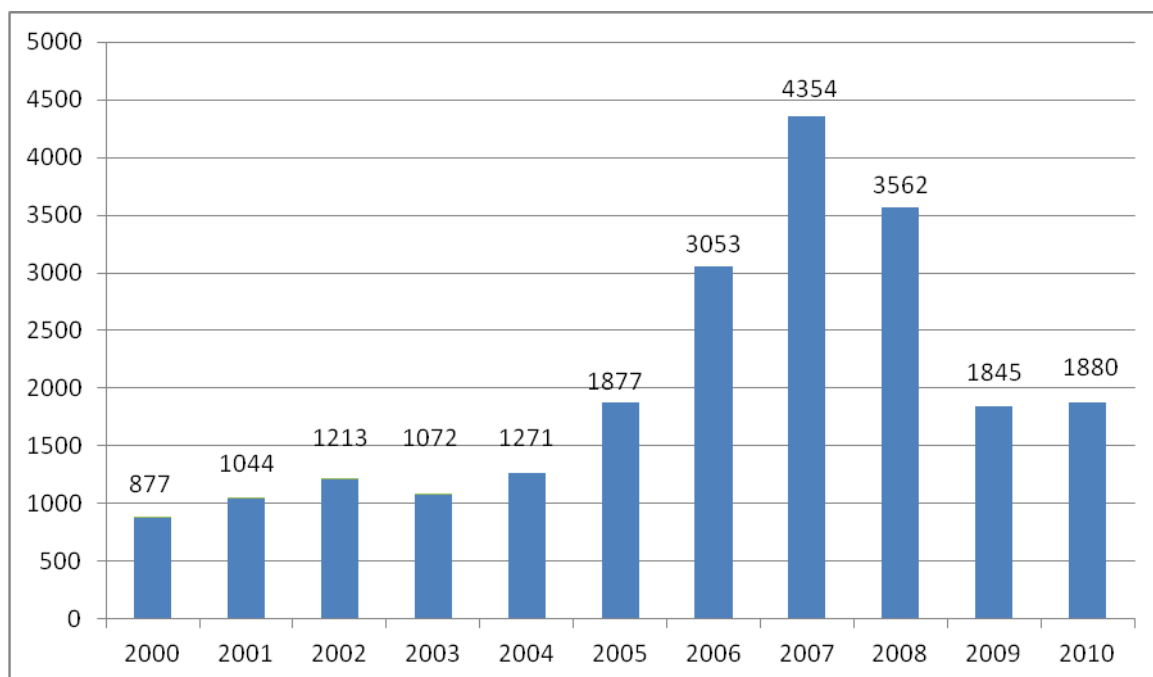
pogodbe, ki ni v skladu z ustavo, ne sme ratificirati. V tem primeru je ustavnosodna kontrola preventivna (mnenje izreka Ustavno sodišče pred ratifikacijo pogodbe), kar je edina izjema v našem sistemu, kjer je ustavnosodna kontrola sicer represivna (Kocjančič, et al., 2009, str. 343). Zakoni in drugi predpisi morajo biti v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo.

4 PREGLED GIBANJA ZADEV USTAVNEGA SODIŠČA V LETIH OD 2000 DO 2010

V tem poglavju prikazujem gibanje zadev v letih od 2000 do 2010. S tem želim prikazati težave, s katerimi se sooča Ustavno sodišče, se pravi z njegovo preobremenjenostjo, saj se sooča s precejšnjim pripadom zadev, posledično pa tudi z veliko nerešenimi zadevami. Za obdobje desetih let sem se odločila zato, ker je bilo prvič opozorjeno na precejšnjo obremenjenost tega sodišča v letnem poročilu za leto 2000, je pa obdobje desetih let tudi zelo primerno zaradi preglednosti gibanja zadev in imamo na takšen način večjo predstavo.

4.1 PRIPAD ZADEV

Grafikon 2: Pripad vseh zadev po letih prejema

Vir: Ustavno sodišče, Letna poročila za leta 2000 do 2010

Pripad vseh zadev se je v obdobju od leta 2000 do leta 2007 vsako leto povečeval (nekoliko je upadel le leta 2003), pri čemer je dosegel največjo vrednost leta 2007, ko je

pripad narasel kar na novih 4354 zadev. Naslednje leto je nekoliko upadel zaradi sprejetja novele ZUstS.

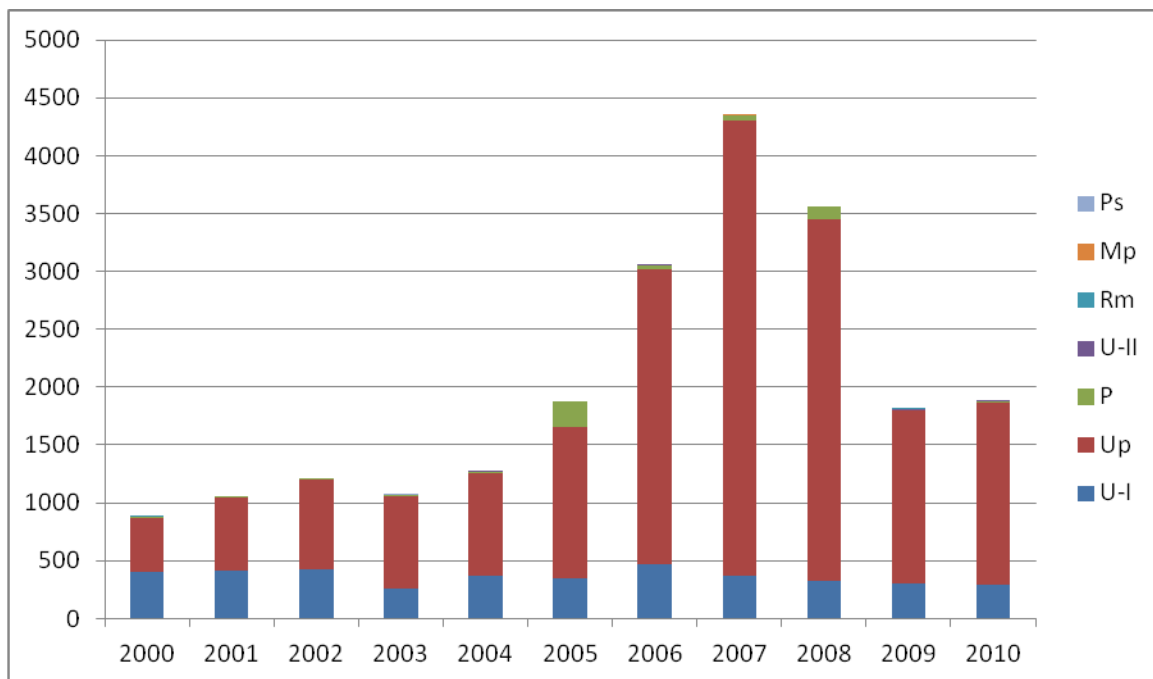
Tabela 6: Pripad zadev po vrstah zadev in letih prejema

Vrsta zadeve	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
U-I	404	415	430	257	373	347	474	367	323	308	287
Up	468	628	767	798	883	1310	2546	3937	3132	1495	1582
P	4	1	14	13	10	220	32	47	107	0	10
U-II	0	0	0	3	5	0	1	0	0	2	1
Rm	1	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0
Mp	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0
Ps	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
SKUPAJ	877	1044	1213	1072	1271	1877	3053	4354	3562	1845	1880

Vir: Ustavno sodišče, Letna poročila za leta 2000 do 2010

V tabeli 6 je prikazan pripad zadev v letih od 2000 do 2010 po vrstah zadev. Iz nje je razvidno, kako je pripad zadev iz leta v leto naraščal, najvišji je bil leta 2007, kar 4354 zadev. Iz te tabele je jasno razvidno, da je daleč največji pripad v zadevah ustavnih pritožb, velik pa je tudi pripad zadev za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisov in splošnih aktov, izdanih za izvrševanje javnih pooblastil (U-I zadeve). Pri ostalih vrstah zadev pripad ni tako velik. Enake rezultate kaže tudi Grafikon 3, iz katerega je lepo vidna razlika med pripadom med posameznimi zadevami.

Grafikon 3: Prikaz strukture pripada zadev po letih prejema

Vir: Ustavno sodišče, Letna poročila za leta 2000 do 2010

Tabela 7: Primerjava pripada Up-zadev po senatih in letih prejema

Senat	2005	2006	sprememba	2007	sprememba
CIVILNI	415	498	+20,0 %	623	+25,1 %
UPRAVNI	445	422	-5,2 %	641	+51,9 %
KAZENSKI	450	1626	+261,3 %	2673	+64,4 %
SKUPAJ	1310	2546	+94,4 %	3937	+54,6 %

Vir: Ustavno sodišče, Letni poročili za leti 2006 in 2007

Iz grafikona 2 in tabele 7 je viden porast pripada ustavnih pritožb po letu 2005. Leta 2006 je Ustavno sodišče prejelo kar 2546 ustavnih pritožb (to je za kar 94,4 % več kot leta 2005), pri čemer je bil zaznan porast števila ustavnih pritožb z vseh pravnih področij, največ pa s področja prekrškov (ti spadajo pod kazenski senat), saj je bilo teh kar 1430²³

²³ Ustavno sodišče, Letno poročilo za leto 2006, str. 9.

od skupno 1626. Leta 2007 se je število vloženih ustavnih pritožb povečalo za 54,6 %, pri čemer izstopajo ustavne pritožbe kazenskega senata, kjer se je število novih zadev v primerjavi z letom 2006 povečalo kar za 64,4 %.

Takšno število ustavnih pritožb s področja prekrškov je bilo predvsem posledica spremenjenega Zakona o prekrških, ki je bistveno zožil dopustnost pravnih sredstev, vključno s pritožbo, tako da so bile vložene številne ustavne pritožbe zoper odločitve okrajnih sodišč, s katerimi je bil postopek v teh zadevah končan.

Številnim ustavnim pritožbam s področja prekrškov so se leta 2005 pridružili še številni spori glede pristojnosti, teh je bilo kar 220 (kot je razvidno iz tabele 6), pri čemer sta bila kar 202 spora glede pristojnosti med policijskimi postajami in okrajnimi sodišči o tem, kdo je pristojen za vodenje postopka o prekršku. Glavnina teh sporov se je nanašala na prekrške zaradi kršitve cestnoprometnih predpisov (Ustavno sodišče, Letno poročilo za leto 2005). Spori so bili tako tudi posledica spremenjene ureditve v Zakonu o prekrških. V naslednjih letih pa je vsaka nadaljnja sprememba zakonodaje na tem področju pomenila nov val sporov glede pristojnosti.

Že v letnem poročilu za leto 2000 je bilo predlagano, da odločanje o sporih glede pristojnosti med sodišči in upravnimi organi ne sodi pred Ustavno sodišče, saj bi bila kompetenca o kompetenci glede sodnih zadev prav lahko prepuščena rednemu sodstvu.

Ustavno sodišče je v letnem poročilu za leto 2006 (str. 9) poudarilo, da med vsemi vloženimi ustavnimi pritožbami s področja prekrškov prevladujejo t. i. tipizirane vloge (leta 2006 je bilo teh vlog 1041, leta 2007 pa 2510), za katere je Ustavno sodišče že v sklepu št. Up-634/05 z dne 27. 3. 2006 (Ur. l. RS, št. 36/06) posebej navedlo, da v primeru takšnih ustavnih pritožb, ko te vsebujejo splošne pripombe na pravno ureditev ter zgolj pavšalna navajanja in očitke domnevno kršenih človekovih pravic ali temeljnih svoboščin, ni mogoče ugotoviti relevantnih očitkov, naslovljenih na konkretne izpodbijane odločbe, in da na podlagi tipiziranih očitkov kršitev človekovih pravic ali temeljnih svoboščin Ustavno sodišče ne more preizkusiti izpodbijanih določb. Takšne ustavne pritožbe z enako vsebino pavšalnih očitkov, kot jih pritožniki naslavljajo na različne odločitve v zadevah prekrškov, so bile vložene celo za izpodbijanje sklepov, izdanih v izvršilnem postopku. Kot je prav tako navedeno v letnem poročilu Ustavnega sodišča za leto 2006, se je dogajalo, da so posamezni pritožniki izpodbijali na enak način vsako odločitev o prekršku, ne glede na to, ali gre za odvzem voziškega dovoljenja ali le za izrečeno denarno kazen in morebitne kazenske točke zaradi prehitre vožnje ali pa zgolj za denarno kazen za napačno parkiranje (Ministrstvo za pravosodje, 2010).

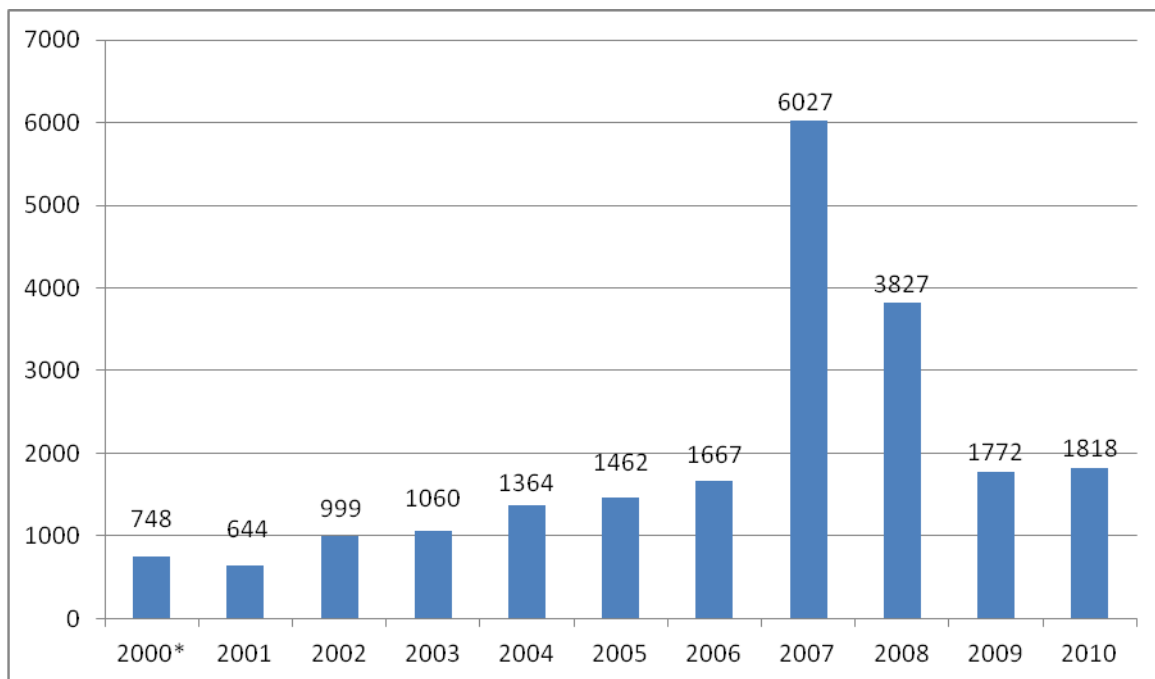
Na tako izredno povečanje števila prejetih zadev se je zakonodajalec odzval s sprejetjem Zakona o spremembah in dopolnitvah ZUstS (ZUstS-A). Zakonske spremembe so omogočile predvsem hitrejše odločanje o ustavnih pritožbah. Ustava v 3. odstavku 160. člena pravi: »Če zakon ne določa drugače, odloča Ustavno sodišče o ustavni pritožbi le, če je bilo izčrpano pravno varstvo. O tem, ali ustavno sodišče ustavno pritožbo sprejme v obravnavo, odloči na podlagi meril in postopka, določenih z zakonom.« Novi zakon je

določil dve merili. Ustavna pritožba se po 2. odstavku 55.b člena ZUstS sprejme v obravnavo, če gre za kršitev človekovih pravic ali temeljnih svoboščin, ki so imele hujše posledice za pritožnika, ali če gre za pomembno ustavnopravno vprašanje, ki presega pomen konkretne zadeve. S 55.a členom pa je zakon vzpostavil domnevo, po kateri ne morejo nastati hujše posledice morebitnih kršitev človekovih pravic v manj pomembnih zadevah (prekrški, stroški postopka, motenje posesti in spori majhne vrednosti), vendar je kljub temu dopustil možnost izjemne obravnave v primerih, ko bi šlo za odločitev o ustavnopravnem vprašanju, ki presega pomen konkretne zadeve. Hkrati je zakonodajalec vpeljal možnost, da odločitve o nesprejemih in zavrženjih ustavnih pritožb niso obrazložene, in sicer po vzoru ureditve, ki je bila že pred leti uveljavljena za nemško zvezno ustavno sodišče in špansko ustavno sodišče, torej za ustavni sodišči s podobnimi pristojnostmi, ki sta se in se še vedno soočata z velikim obsegom dela. Uveljavljeno je bilo tudi pravilo, po katerem lahko senat treh sodnikov, če je njihova odločitev soglasna, dokončno odloči o tem, da se ustavna pritožba ne sprejme ali da se zavrže. Pred tem je namreč o vsaki ustavni pritožbi odločalo vseh devet sodnikov (Ministrstvo za pravosodje, 2010)

Ustavno sodišče je v letnem poročilu za leto 2008 (str. 2) tudi obvestilo javnost, da je bila novela glede nekaterih vprašanj pomanjkljiva, in sicer glede ureditve obveznega zastopanja po odvetniku v postopkih pred Ustavnim sodiščem, zato je dalo pobudo pristojnemu ministru za noveliranje zakona še pred ustavnimi spremembami. Poudarilo pa je, da bo le z ustavnimi spremembami mogoče doseči, da bo Ustavno sodišče odločalo o najpomembnejših ustavnopravnih vprašanjih, ne da bi bilo hkrati obremenjeno z delom na številnih z vidika ustavnosti nepomembnih zadevah, in da bo v zadevah iz svoje pristojnosti odločalo v razumno kratkem času.

4.2 REŠENE ZADEVE

Grafikon 4: Vse rešene zadeve po letih (vključno z združenimi zadevami in tipiziranimi prekrškovnimi vlogami leta 2007 in 2008)

*Podatki obsegajo prvih enajst mesecev leta 2000

Vir: Ustavno sodišče, Letna poročila za leta od 2000 do 2010

Število rešenih zadev se je med letoma 2001 in 2007 povečevalo. Povečanje števila rešenih zadev v letih 2004, 2005 in 2006 in še posebej 2007 (ko je doseglo neverjetno 6027 zadev) in 2008 (ko je doseglo 3827 rešenih zadev) je bilo mogoče le zato, ker je Ustavno sodišče odločilo o zelo velikem številu manj pomembnih zadev z enostavnimi odločitvami.

V letnem poročilu za leto 2007 (str. 13) je Ustavno sodišče pojasnilo, kako je potekalo reševanje ustavnih pritožb do uveljavitve novele ZUstS 15. julija 2007 in po tej uveljavitvi. Pred uveljavitvijo novele so bili vsi sklepi senatov obrazloženi, sprejemali pa so jih dejansko vsi sodnice in sodniki, saj je o tem, ali bo ustavna pritožba sprejeta v obravnavo, odločalo vseh devet sodnic in sodnikov. Z uveljavitvijo novele s 15. julijem 2007 pa so bile v odločanje o ustavnih pritožbah vnesene nekatere bistvene novosti:

- ustavne pritožbe v zadevah prekrškov, zadevah majhne vrednosti, motenjih posesti in glede stroškov postopka praviloma niso dovoljene,
- o sprejemu ustavne pritožbe v obravnavo dokončno odloči senat, če je soglasen,
- sklepi senata so praviloma neobrazloženi,
- določeni so strožji kriteriji za sprejem ustavne pritožbe – le če gre za kršitve človekovih pravic, ki so imele hujše posledice za pritožnika, ali če odločitev o ustavni pritožbi presega pomen odločitve v posamezni zadevi.

Glede na navedeno je Poslovnik Ustavnega sodišča uveljavil pravilo, po katerem se praviloma o sprejemu ustavne pritožbe v obravnavo odloča na dopisni seji senata. Nova

zakonska ureditev je vzpostavila dokaj učinkovit mehanizem, ki omogoča hitro izločitev tistih ustavnih pritožb, ki so bodisi nedovoljene bodisi ne izpolnjujejo drugih procesnih predpostavk za njihovo obravnavo bodisi je iz njihove vsebine razvidno, da zatrjevane kršitve človekovih pravic očitno niso podane (Ustavno sodišče, Letno poročilo za leto 2007, str. 13).

Tabela 8: Število rešenih zadev po letih rešitve in vrstah zadev

Vrsta zadeve	Leto rešitve										
	2000 ²⁴	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
U-I	334	245	382	322	394	378	448	290	487	315	294
Up	392	390	603	719	952	912	1144	2286 ²⁵	1420 ²⁶	1348 ²⁷	1500
P	21	8	12	15	12	172	74	31	41	107	22
U-II	0	0	0	3	5	0	1	0	0	2	1
Rm	1	1	2	1	0	0	0	0	0	0	1
Mp	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0
Ps	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
SKUPAJ	748	644	999	1060	1364	1462	1667	2607	1951	1772	1818

Vir: Ustavno sodišče, Letna poročila za leta od 2000 do 2010

Leta 2006 je Ustavno sodišče, statistično gledano, rešilo več zadev kot leto poprej, in sicer kar za 14 % (1667 : 1462).

Ustavno sodišče je leta 2007 rešilo 6027 zadev, kar je trikrat več kot leta 2006, ko je odločilo o 1667 zadevah. Vendar več kot polovica rešenih zadev odpade na t. i. tipizirane vloge ustavnih pritožb v prekrškovnih zadevah, saj je Ustavno sodišče odločilo o 3420 takšnih ustavnih pritožbah, ki so bile zavržene. Čeprav selekcijski mehanizem in ustrezna organizacija dela strokovnega in administrativnega sodnega osebja sodnikom omogočata hitro odločanje o takšnih vrstah zadev, pa te zadeve vendarle pomenijo obremenitev za

²⁴ Podatki zajemajo obdobje enajstih mesecev v letu 2000.

²⁵ Brez zavrženih t. i. tipiziranih ustavnih pritožb s področja prekrškov (3420).

²⁶ Brez zavrženih t. i. tipiziranih ustavnih pritožb s področja prekrškov (1876).

²⁷ V tem številu so vključena tudi zavrženja t. i. tipiziranih ustavnih pritožb s področja prekrškov (200).

sodnike in ne nazadnje pomenijo za ne tako številčno sodno osebje dokajšen logističen problem (Ustavno sodišče, Letno poročilo za leto 2007, str. 10).

Tudi če v celoti odštejemo te zadeve (se pravi od vseh rešenih 6027 odštejemo tipiziranih 3420), je bilo rešenih 2607 zadev, kar je še vedno za 56,4 % več kot leta 2006 (2607 : 1667).

Povečanje pri številu rešenih zadev gre predvsem na račun še enkrat večjega števila rešenih ustavnih pritožb (2286 : 1144 – leta 2006), pri čemer v to število niso vključene odločitve o t. i. tipiziranih vlogah prekrškov (3420). Če bi upoštevali še te, bi namreč dobili povsem izkrivljeno sliko obsega rešenih zadev. Nekaj manj kot polovica ustavnih pritožb je bilo zavrženih, med njimi tudi 328 ustavnih pritožb v zadevah prekrškov, ki niso bile vložene v obliki tipiziranih vlog, kar pomeni, da je bilo določeno število ustavnih pritožb prav tako izločenih na podlagi meril, ki jih je novela ZUstS opredelila za manj pomembne zadeve, v katerih ustavna pritožba praviloma ni dovoljena. Tako veliko število rešenih zadev ustavnih pritožb je bilo mogoče prav zaradi uveljavitve novele ZUstS. Brez možnosti, ki jih ta daje, bi imelo Ustavno sodišče v delu ob koncu leta 2007 vsaj 6000 nerešenih zadev (Ustavno sodišče, Letno poročilo za leto 2007, str. 11).

Vendar vse navedeno pomeni le, da je na podlagi zakonske novele Ustavno sodišče je z nadpovprečnim angažiranjem sodnikov, svetovalcev in vsega drugega sodnega osebja v drugi polovici leta 2007 poskrbelo ne le za to, da je bilo v tem času izdanih kar nekaj pomembnih odločitev, temveč tudi za to, da se je začela intenzivna selekcija med zadevami ustavnih pritožb glede vprašanja, ali so za njihovo obravnavo izpolnjene procesne predpostavke, oziroma glede odločitve, ali so izpolnjeni pogoji, ki jih ZUstS v drugem odstavku 55.b člena določa za sprejem ustavne pritožbe v obravnavo. Ta selekcija, ki jo je bilo treba opraviti, pa je na drugi strani upočasnila odločanje glede zahtevnejših zadev (Ustavno sodišče, Letno poročilo za leto 2007, str. 11).

Leta 2007 je Ustavno sodišče rešilo 290 zadev za oceno ustavnosti in zakonitosti predpisov. Če ne upoštevamo združitve (ki jih je bilo 50), lahko ugotovimo, da je bilo rešenih približno enako število zadev kot leto poprej (240 : 233 – leta 2006).

Leta 2008 je Ustavno sodišče odločilo o bistveno manj zadevah v primerjavi z letom poprej, in sicer o 3827 zadevah, čeprav je bilo še vedno zavrženih 1876 ustavnih pritožb, vloženi v obliki t. i. tipiziranih vlog v prekrškovnih zadevah. Tudi če odštejemo te zadeve, je bilo leta 2008 odločeno skupaj o 1951 zadevah, kar je na primer v primerjavi z letom 2006 (1951 : 1667) še vedno kar za 17,03 % več. Ustavno sodišče je v Letnem poročilu za leto 2008 poudarilo, da so to za Ustavno sodišče enormne številke, ki so bile lahko dosežene predvsem zato, ker je bilo veliko število vlog izločenih bodisi na ravni procesnih predpostavk (oziroma nedovoljenosti ustavnih pritožb po 55.a členu ZUstS) bodisi na ravni njihove očitne neutemeljenosti. Vendar je treba ob tem upoštevati, da je Ustavno sodišče hkrati ob tem odločalo o številnih zelo zahtevnih zadevah, pri katerih nekaj deset zadev, od katerih so nekatere predstavljale tudi pomembnejše odločitve, pomeni izjemno veliko vložene delo, ki ga predvsem ni mogoče meriti številčno. Zato je treba poudariti, da

Številčno veliki podatki o narejenem obsegu dela za Ustavno sodišče ne pomenijo izkazane učinkovitosti, temveč anomalijo, ki jo je treba nujno odpraviti (Ustavno sodišče, Letno poročilo za leto 2008, str. 21).

Ustavno sodišče je leta 2008 odločalo o 41 sporih glede pristojnosti (leta 2007 o 31), še vedno pa jih je velika večina (36) s področja prekrškov. V Letnem poročilu za leto 2008 je Ustavno sodišče opozorilo tudi na to, da je glede te pristojnosti nujna sprememba Ustave. »Pristojnost odločati o tem, ali zadeva sodi v sodno pristojnost (t. i. kompetenco o kompetenci), je namreč treba vrniti sodstvu, ne pa da o tem, ko gre zgolj za odločanje o uporabi zakona v vsakem posamičnem primeru, odloča v kompetenčnem sporu Ustavno sodišče.« (Ustavno sodišče, Letno poročilo za leto 2008, str. 23)

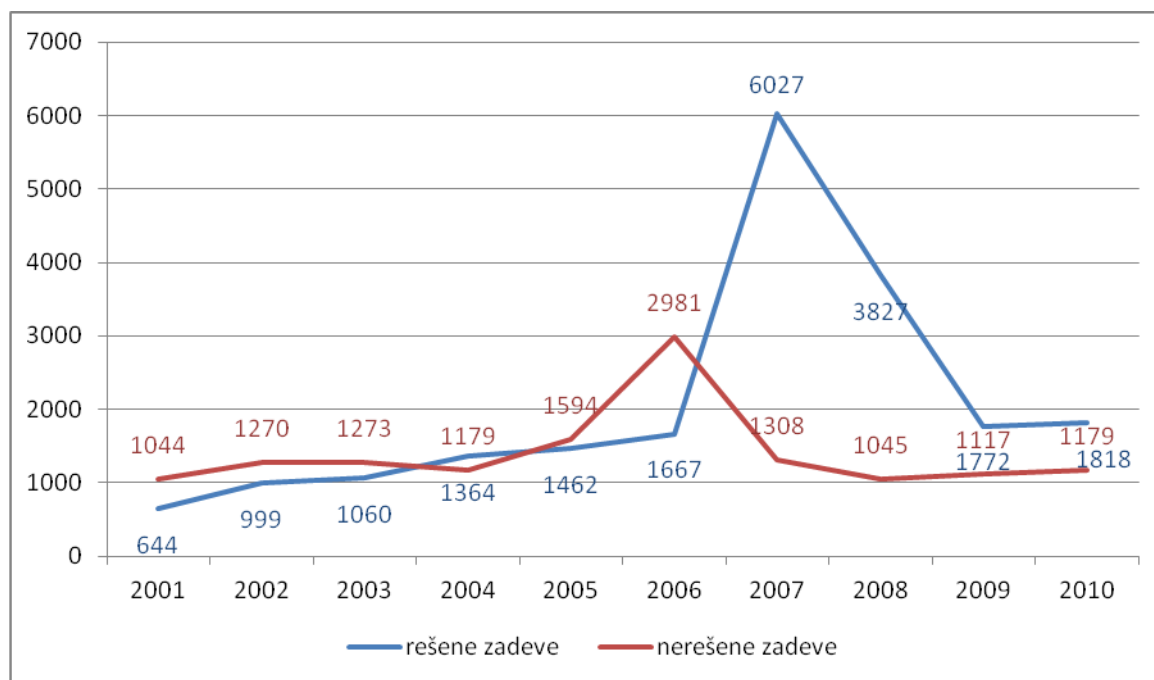
Leta 2009 je Ustavno sodišče odločilo o 1772 zadevah. Tudi v tem letu je bil ta dobri rezultat dosežen predvsem na podlagi izločitve velikega števila vlog zaradi neizpolnjevanja procesnih predpostavk (oziroma nedovoljenosti ustavnih pritožb po 55.a členu ZUstS) bodisi zaradi njihove očitne neutemeljenosti.

V strukturi rešenih zadev prevladujejo ustavne pritožbe, ki pomenijo 76,07 % (1348 : 1772) vseh rešenih zadev. Sledijo zadeve za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisov s 17,78 % (315 : 1772) in spori o pristojnosti s 6,04 % (107 : 1772). Ustavno sodišče je leta 2009 rešilo še dve zadevi za oceno ustavnosti referendumskega vprašanja.

4.3 STANJE NEREŠENIH ZADEV

Čeprav je Ustavno sodišče iz leta v leto odločalo o večjem številu zadev, se je bistveno povečevalo tudi število zadev, ki so ostajale na koncu posameznega leta nerešene. To je bilo še zlasti vidno ob koncu leta 2006, ko je imelo Ustavno sodišče nerešenih kar 2981 zadev, ob tem, da je v tem letu odločilo o 1667 zadevah.

Grafikon 5: Rešene in nerešene zadeve

Vir: Ustavno sodišče, Letna poročila za leta od 2000 ido 2010.

Prav zaradi hkratnega odločanja o večjem številu enostavnih zadev so posamezne zahteve in pomembne zadeve čakale na odločitev Ustavnega sodišča tudi po tri ali štiri leta. Odločanje o enostavnih zadevah je tako vzelo veliko časa, ki bi moral biti namenjen razreševanju pomembnih ustavnopravnih vprašanj. Glede uresničevanja pravice do sojenja v razumnem roku oziroma pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja sicer za Ustavno sodišče glede na njegovo vlogo v sistemu državne oblasti ne morejo veljati enaki kriteriji vrstnega reda obravnavanja zadev, kot veljajo za druga sodišča, na kar je izrecno opozorilo tudi Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP), ko je v sodbi v primeru Tričković proti Sloveniji²⁸ odločalo o trajanju sodnega postopka v postopku z ustavno pritožbo. Pa vendar tudi za Ustavno sodišče veljajo temeljni kriteriji, ki zagotavljajo učinkovito sojenje. Dokler je vzpostavljen sistem, po katerem se mora vsaka zadeva v postopku pred Ustavnim sodiščem končati z odločitvijo Ustavnega sodišča na podlagi zakonsko določenih meril, ti kriteriji zavezujejo Ustavno sodišče v vseh zadevah, ki jih ima v delu. To je razlog, zaradi katerega se Ustavno sodišče ne more posvečati le zahtevnejšim zadevam, ki jih ima v delu, odločati mora tudi v enostavnejših zadevah, saj

²⁸ Vir: Sodba ESČP, št. 39914/98, 12. 6. 2001: razsledi 62.–66. sodbe.

bi sicer glede njih sistematično kršilo človekovo pravico iz 1. odstavka 23. člena Ustave (Ministrstvo za pravosodje, 2010).

5 VLADNI PREDLOG USTAVNIH SPREMENB

5.1 POBUDA ZA ZAČETEK POSTOPKA

Ustavno sodišče je v letnem poročilu za leto 2007 ocenilo, da je bila novela ZUstS iz leta 2007 nujno potrebna, saj bi bilo brez nje stanje nevzdržno. Vendar je hkrati ocenilo, da je 1300 zadev v postopku pred Ustavnim sodiščem bistveno preveč zadev, saj je večina teh zadev zahtevnejših, med njimi kar nekaj zelo zahtevnih, in da bi bilo neodgovorno pričakovati, da bo Ustavno sodišče o njih odločilo v kratkem času. Izrazilo je pričakovanje, da bodo pristojni državni organi opozorilo o tem, da je treba začeti razpravo o stavnih spremembah, vzeli skrajno resno in odgovorno.

Na to opozorilo Ustavnega sodišča se je prvi odzval predsednik republike, ki je v nagovoru poslankam in poslancem Državnega zbora 24. aprila 2008 posebno opozoril na vlogo in pomen Ustavnega sodišča za delovanje pravne države. Pobuda je vsebovala šest točk, po katerih naj:

1. Ustavno sodišče preneha s presojo ustavnosti in zakonitosti podzakonskih predpisov,
2. Ustavno sodišče preneha z odločanjem o sporih glede pristojnosti med sodišči in drugimi državnimi organi,
3. se možnost vlaganja pobude omeji na tiste primere, ko pravna ali fizična oseba nima možnosti vložiti ustavne pritožbe za varstvo svojih ustavnih pravic,
4. se zagotovi možnost, po kateri Ustavno sodišče prosto odloči o tem, katero ustavno pritožbo bo glede na njen pomen za pravni red in varstvo ustavnih pravic sprejelo v obravnavo, ne da bi se moralo formalno opredeljevati do vseh vloženih ustavnih pritožb,
5. v manj pomembnih zadevah Ustavno sodišče odloča v ožjih senatih,
6. se spremeni sistem volitev ustavnih sodnikov, da se zagotovi pravočasno imenovanje vrhunskih pravnih strokovnjakov, postopek pa ohranja spoštovanje in primeren odnos do kandidatov za te najvišje sodne funkcije.

Pobuda predsednika republike je bila temeljno izhodišče, na podlagi katerega so se začele strokovne razprave in strokovna priprava mogočih ustavnih sprememb. V strokovnih razpravah so bili zaradi ocene, da redno sodstvo v tem trenutku ni sposobno prevzeti odločanja o ustavnosti in zakonitosti podzakonskih predpisov v celoti, večinoma opuščeni strokovni predlogi v smeri 1. točke pobude predsednika republike. Prav tako so bili opuščeni strokovni predlogi v smeri 6. točke, ker je bilo ocenjeno, da je treba ustavne spremembe osredotočiti na bistveni del, s katerim bi bilo mogoče doseči, da bi se Ustavno sodišče ukvarjalo z zahtevnimi ustavnopravnimi vprašanji in z zagotavljanjem visoke ravni

varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ne da bi bilo hkrati obremenjeno z odločanjem o številnih, v ustavnopravnem pogledu manj pomembnih zadevah (Ministrstvo za pravosodje, 2010).

Vlada Republike Slovenije je 18. marca 2010 sprejela predlog ustavnih sprememb in jih predlagala v obravnavo Državnemu zboru. Predlagane so bile minimalne spremembe Ustave, namreč spremembe le treh členov Ustave – 160., 161., 162. člena.

5.2 PREDLOG SPREMEMBE 160. ČLENA USTAVE

Temeljno izhodišče predlaganih sprememb je, da se pristojnosti Ustavnega sodišča praviloma uredijo v Ustavi. Na podlagi tega predlog predvideva, da se v 160. členu Ustave določijo tudi nekatere pristojnosti, ki so sedaj določene z zakoni. Poleg tega je predvideno, da lahko tudi zakon določi dodatno pristojnost, vendar mora tak zakon Državni zbor sprejeti z dvotretjinsko večino glasov poslancev.

Prvi člen predlaganega osnutka ustavnega zakona o spremembah 160., 161. in 162. člena Ustave se nanaša na spremembo 160. člena in se glasi:

V 160. členu se v prvem odstavku spremeni druga alineja tako, da se glasi:

»– o skladnosti zakonov s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo.«

Tretja, četrta in peta alineja se črtajo.

Šesta alineja postane nova tretja alineja.

Sedma in osma alineja se črtata.

Deveta in deseta alineja postaneta novi četrta in peta alineja.

Doda se nova šesta alineja, ki se glasi:

»– o pritožbah proti odločitvi glede potrditve mandata oziroma glede ugotovitve izidov volitev članov Državnega sveta, poslancev v evropskem parlamentu in predsednika republike.«

Dosedanja enajsta alineja, ki postane sedma alineja, se spremeni tako, da se glasi:

»– o drugih zadevah, ki so mu naložene s to ustavo ali z zakonom, ki ga sprejme državni zbor z dvotretjinsko večino navzočih poslancev.«

Tretji odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Ustavno sodišče odloča o skladnosti podzakonskih predpisov, predpisov lokalnih skupnosti in splošnih aktov, izdanih za izvrševanje javnih pooblastil, z ustavo, s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo

Slovenijo, in z zakoni, ter o skladnosti splošnih aktov, izdanih za izvrševanje javnih pooblastil, s podzakonskimi predpisi, če zakon, sprejet z dvotretjinsko večino navzočih poslancev, ne določa, da o tem odloča drugo sodišče.«

Primerjava z ustavnimi ureditvami drugih držav in dosedanje izkušnje pri delu Ustavnega sodišča kažejo na to, da nekatere pristojnosti (npr. presoja podzakonskih predpisov, odločanje o določenih sporih glede pristojnosti) ne pomenijo reševanja tako pomembnih ustavnopravnih vprašanj, da bi moralo o njih odločati Ustavno sodišče kot najvišji varuh ustavnosti, saj se vprašanja nanašajo zlasti na presojo zakonitosti aktov in ravnanj. Zato je drugo izhodišče spremembe 160. člena možnost prenosa takšnih pristojnosti z Ustavnega sodišča na druga sodišča, če tako določi zakonodajalec. (Ministrstvo za pravosodje, 2010)

5.3 PREDLOG SPREMEMBE 161. ČLENA USTAVE

Glede predvidene možnosti prenosa pristojnosti za presojo podzakonskih predpisov in predpisov lokalnih skupnosti na druga sodišča naj bi Ustava določala temeljna pooblastila tudi za odločanje drugih sodišč. Po predlagani spremembi 161. člena naj bi tako kot Ustavno sodišče tudi druga sodišča imela pri izvrševanju teh pristojnosti pooblastilo razveljaviti oziroma odpraviti navedene predpise. Predvideno je črtanje tretjega odstavka 161. člena,²⁹ ker ni potrebna posebna ustavna določba za ureditev pravnih posledic odločitev Ustavnega sodišča z zakonom.

Drugi člen predlaganega osnutka ustavnega zakona se glasi:

V 161. členu se naslov spremeni tako, da se glasi:

»(presoja ustavnosti predpisov)«

V četrtem stavku prvega odstavka se za besedo »sodišče« doda besedilo »ali drugo pristojno sodišče«. V petem stavku se za besedo »sodišče« doda besedilo »ali drugo pristojno sodišče«.

Drugi odstavek se spremeni, tako da se glasi:

»Če ustavno sodišče pri odločanju o ustavnosti zakona ugotovi tudi protiustavnost podzakonskega predpisa, predpisa lokalne skupnosti ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil, ga lahko v skladu z določbami prejšnjega odstavka odpravi ali razveljavi tudi, če zakon v skladu s tretjim odstavkom prejšnjega člena za presojo njegove skladnosti določa pristojnost drugega sodišča.«

Tretji odstavek se spremeni tako, da se glasi:

²⁹ 3. odstavek 161. člena Ustave pravi: »Pravne posledice odločitev Ustavnega sodišča ureja zakon.«

»Če ustavno sodišče pri odločanju o ustavni pritožbi ugotovi tudi protiustavnost zakona, drugega predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil, ga lahko v skladu s prvim odstavkom odpravi ali razveljavi. Enako lahko odloči tudi, če zakon v skladu s tretjim odstavkom prejšnjega člena za presojo skladnosti predpisa določa pristojnost drugega sodišča.« (Ministrstvo za pravosodje, 2010)

5.4 PREDLOG SPREMEMBE 162. ČLENA USTAVE

Ustava v 162. členu prepušča ureditev postopka pred Ustavnim sodiščem zakonu. Glede na predlagano ustavno ureditev, da se pristojnosti Ustavnega sodišča praviloma določijo v Ustavi, se v predlogu izrecno določajo subjekti, ki so zaradi svojega ustavnega položaja oziroma pomena upravičeni z zahtevo začeti postopek pred Ustavnim sodiščem. O njihovi zahtevi Ustavno sodišče mora odločiti. Tudi večina drugih primerljivih ustav določa predlagatelje za začetek postopka za presoje ustavnosti zakona v ustavi. (Ministrstvo za pravosodje, 2010)

Predlog spremembe člena 162 Ustave:

V 162. členu se drugi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Presojo ustavnosti zakona v postopku pred ustavnim sodiščem lahko zahtevajo:

- tretjina poslancev Državnega zbora,
- Državni svet,
- Vlada,
- predsednik republike,
- varuh človekovih pravic, če meni, da zakon protiustavno posega v človekove pravice in temeljne svoboščine,
- samoupravna lokalna skupnost, če meni, da zakon posega v njen z ustavo zagotovljen položaj in
- reprezentativni sindikat za območje države, če meni, da zakon protiustavno posega v pravice delavcev.«

Doda se nov tretji odstavek, ki se glasi:

»Presojo ustavnosti oziroma zakonitosti podzakonskega predpisa, akta lokalne skupnosti ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil, lahko zahtevajo v postopku pred Ustavnim sodiščem Državni zbor in Vlada ter predlagatelji iz pete do sedme alineje prejšnjega odstavka pod pogoji iz navedenih alinej, če ni z zakonom iz tretjega odstavka 160. člena določeno drugače. Presojo ustavnosti oziroma zakonitosti akta lokalne skupnosti lahko zahteva tudi župan pod pogoji, ki jih določa zakon.«

Doda se nov četrti odstavek, ki se glasi:

»Predlagatelji iz prve do četrte alineje drugega odstavka tega člena lahko zahtevajo presojo ustavnosti zakona v roku, ki ga določi zakon.«

Doda se nov peti odstavek, ki se glasi:

»Predlagatelji ne morejo zahtevati presoje ustavnosti oziroma zakonitosti predpisov, ki so jih sami sprejeli.«

Doda se nov šesti odstavek, ki se glasi:

»Pobudo za začetek postopka za presojo ustavnosti zakona ali za presojo ustavnosti in zakonitosti drugega predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil lahko da, kdor izkaže svoj pravni interes.«

Doda se nov sedmi odstavek, ki se glasi:

»Ustavno sodišče odloča o ustavni pritožbi zaradi kršitev človekovih pravic ali temeljnih svoboščin po izčrpanju vseh pravnih sredstev pred pristojnimi sodišči.«

Doda se nov osmi odstavek, ki se glasi:

»Ustavno sodišče prosto odloči, ali bo pobudo oziroma ustavno pritožbo obravnavalo.«

V dosedanjem tretjem odstavku, ki postane deveti odstavek, se za besedo »podlagi« dodata besedi »pobude ali«.

Bistvena novost predlaganih ustavnih sprememb je zajeta v predlaganem osmem odstavku 162. člena Ustave. Odločitve, sprejete na njegovi podlagi, morajo imeti obvezujočo moč. Ta ureditev je najbolj bistvena, da se okrepi položaj Ustavnega sodišča kot precedenčnega sodišča v državi. Gre za to, da bi ob ustavni pritožbi ohranili tudi pobudo, torej obdržali dvojni dostop posameznikov in pravnih oseb do Ustavnega sodišča, vendar bi Ustavno sodišče dobilo pooblastilo izbire zadev, o katerih bo odločalo glede na njihovo ustavnopravno pomembnost. Ustavno sodišče bi bilo tako razbremenjeno podrobnega ukvarjanja z zadevami, za katere večinoma že sedaj ugotovi, da so (tudi očitno) neutemeljene in bi se lahko bolj posvečalo pomembnim zadevam. (Ministrstvo za pravosodje, 2010)

5.5 MNENJE STROKE O VLADNEM PREDLOGU

Predsednik države Danilo Türk je že pred dobrima dvema letoma nagovoril poslance Državnega zbora in opozoril na kritičen položaj Ustavnega sodišča in pravosodja. Ne samo zato, ker se zaradi tega slabo počutijo (ustavni) sodniki, ampak predvsem zato, ker lahko v razmerah, v kakršnih smo, o učinkovitem varovanju človekovih pravic in ohranjanju pravnega reda države govorimo le z velikimi zadržki. Ti bodo še večji, če nihče ne bo ničesar storil. Strokovna javnost pa je že pred šestimi leti začela opozarjati, da se Ustavno sodišče kot vrhovni varuh človekovih pravic in ustavnosti spreminja v »avtomat za dajanje rutinskih odgovorov na utemeljena in neutemeljena vprašanja« (Delo, 2009).

Nekdanji ustavni sodnik Matevž Krivic je že leta 2000 poudaril, da je prosta izbira pobud in ustavnih pritožb v obravnavo edina realna pot do zastavljenega cilja – da bi preprečili

dokončno degradacijo Ustavnega sodišča. V mislih je imel izbirno ali diskrecijsko pravico Ustavnega sodišča (po vzoru ameriškega vrhovnega sodišča) (Delo, 2009).

Tudi po besedah ministra Aleša Zalarja so spremembe nujne, če želimo, da Ustavno sodišče ne bo še naprej preobremenjeno z nepomembnimi vprašanji. Na Ustavno sodišče namreč po njegovem mnenju zaradi zdajšnje ureditve prihaja veliko nepomembnih zadev, zaradi katerih se sodišče ne more dovolj posvetiti zadevam, ki si dejansko zaslužijo ustavno presojo. Prav zato ena izmed osrednjih predlaganih sprememb določa, da bodo lahko ustavni sodniki zdaj sami presojali, katero zadevo bodo vzeli v vsebinsko obravnavo in katero ne. Tako jim za posamezne zahtevke, tako kot je bilo to urejeno doslej, več ne bo treba pojasnjevati, zakaj neke zadeve ne bodo obravnavali. Zalar zato pričakuje, da se bo z omenjenimi spremembami povečala kakovost odločitev Ustavnega sodišča, na drugi strani pa bo lahko hitreje odločalo o zahtevah, saj bo manj obremenjeno. Povedal je še, da so se pri spremembah lotili res zgolj tistih, ki so nujne in za katere domnevajo, da bo mogoče zanje v Državnem zboru dobiti dovolj veliko podporo (Delo, 2010).

Med najpomembnejšimi predlaganimi spremembami je sprememba 162. člena, in to v tistem delu, ki določa, da bo Ustavno sodišče lahko na podlagi lastne presoje odločilo, katere pobude in ustavne pritožbe bo obravnavalo. O tem se mnenja precej krešejo.

Nekdanji ustavni sodnik dr. Ciril Ribičič je v intervjuju za tednik Mladina na vprašanje, ali podpira ustavne spremembe, katerih jedro je diskrecijska pravica Ustavnega sodišča, da si samo izbira, o katerih vprašanjih bo odločalo in o katerih ne, odgovoril, da gre za deset let star predlog nekdanjega ustavnega sodnika Matevža Krivica, ki ga podpira. Povedal je, da ima naše Ustavno sodišče pripad kot le malo drugih po svetu, in to se ne da pozdraviti z aspirini. Resen govor tej rešitvi je lahko le eden – da se omejuje dostop do Ustavnega sodišča. Ampak analiza pokaže, da več kot 90 odstotkov vseh vlagateljev dobi neobrazloženo zavrženje. V praksi je torej prost dostop do Ustavnega sodišča že zdaj bolj navidezen kot resničen. Po njegovem mnenju je preskok, ki ga moramo doseči, da preidemo od negativne k pozitivni selekciji. Da torej iz kopice zadev poiščemo tiste, kjer gre za pomembna pravna vprašanja, ne pa, da se ukvarjamo predvsem s tem, kako bi zaostrovali kriterije za dostop do Ustavnega sodišča. Seveda pa je nevarnost, da bi Ustavno sodišče potem v teh pomembnih vprašanjih odločalo preozko, povsem formalistično, kar bi vodilo v še večjo katastrofo. A se mu vseeno zdi, da se je v primeru, da Ustavno sodišče letno odloča o sto ali dvesto zadevah, namesto o 1500, prisiljeno truditi, da izbere resnično najpomembnejše zadeve in do njih sprejme dobro premišljena zavezujoča pravna stališča za sodno prakso. To bi za spoštovanje Ustave pomenilo bistveno več kot pa sedanjih 1500 rešenih zadev (Petrovčič, Mladina, 2010).

Sicer pa je dr. Ciril Ribičič že leta 2002 v Pravni praksi (letnik 2002, št. 3, stran 5) zapisal, da se kljub povečani storilnosti³⁰ sodni zaostanki še vedno povečujejo in če se bo tako

³⁰ V letu 2002 je Ustavno sodišče z vrsto ukrepov približno za četrtno povečalo svojo storilnost, če se meri po številu rešenih zadev. V istem obdobju pa je število novih vlog, zlasti ustavnih pritožb, naraslo skoraj za polovico v primerjavi z enakim obdobjem v letu 2001 (Pravna praksa, 2002)

nadaljevalo, se bo Ustavno sodišče vse bolj ukvarjalo s tem, kako »zamižati« pred kršitvami ustavnih pravic, kako iz procesnih razlogov zavreči pobude in ustavne pritožbe, kako se znebiti judiciranju o zapletenih pravnih vprašanjih, samo da bo lahko slovenski javnosti in Bruslju dokazalo, da se uspešno otepa s sodnimi zaostanki.

Tudi po mnenju nekdanjega ustavnega sodnika Franca Grada so predlagane spremembe pot v pravo smer. Grad meni, da bi predlagane spremembe lahko dale ustavnemu sodišču neki zagon, da bi se lahko posvečalo kvaliteti svojega delovanja in se tako v večji meri ukvarjalo s sistemskimi vprašanji (SIOL Slovenija, 2010).

Pravni strokovnjak Andrej Kristan pa je na javnem posvetu, ki je bil na Brdu pri Kranju 29. oktobra 2009, zatrdil, da so predlagane spremembe nepotrebne, zato upa, da ne bodo sprejete. Ob tem je opozoril, da je kar 70 odstotkov ustavnih pritožb ugodenih. Glede uvedbe diskrecijske pravice je pojasnil, da Ustavno sodišče ni akademija. »Profesorji lahko izbirajo vprašanja, ki so jim zanimiva,« je povedal in dodal, da lahko potem Ustavno sodišče preimenujemo v ustavni svet. »To potem ne bo več sodišče,« je zatrdil in opozoril, da »kršitev pravic ne bo nič manj, le manj se bomo ukvarjali z njimi«. S tem bo po njegovi oceni načeta pravna država. »Moramo dati odgovor tistim, ki trpijo,« je še dodal (Fotoreporter, 2009). S Kristanom se je strinjal pravni strokovnjak Andraž Teršek. Kot je opozoril, je tako široka diskrecijska pravica, kot je predlagana v spremembah, v nasprotju z ustavno demokracijo, ki velja v Sloveniji. Nekdanji ustavni sodnik Matevž Krivic je v izjavi za medije ob robu posveta dejal, da ima sicer veliko pomislekov, a je v glavnem zelo zadovoljen. Po njegovi oceni se uresničuje ideja, »ki sem jo deset let govoril v prazno, in sicer prevzeti ameriški model, ki je edini model, s katerim se lahko razbremeni Ustavno sodišče«. Na vprašanje, ali se morebiti obeta civilni upor, češ da se »vrata k pravici preveč pripirajo«, pa je odgovoril, da upa, da ne (Fotoreporter, 2009).

6 POLOŽAJ IN PRISTOJNOSTI USTAVNEGA SODIŠČA ZVEZNE REPUBLIKE NEMČIJE IN PRIMERJAVA Z UREDITVIJO PRI NAS

Naši ustavni ureditvi Ustavnega sodišča so najbližje ureditve v Zvezni republiki Nemčiji, Kraljevini Španiji in Češki. Predstavila bom le primerjavo naše ureditve in ureditve v Zvezni republiki Nemčiji.

Nemška zvezna ustava (Grundgesetz – v nadaljevanju GG) je na samem vrhu nemškega zveznega prava in s tem tudi na vrhu hierarhije državnih pravnih norm, ker je kot ustava Nemčije instrument, na katerem temeljni celoten nemški nacionalni in pravni sistem in katerega je mogoče spremeniti le z dvotretjinsko večino poslancev Bundestaga (parlament) in z dvema tretjinama glasov Bundesrata (zvezna zbornica) (2. odstavek 79. člena GG). (European Commission, Pravni red-Nemčija, 2006)

Po 1. členu Zakona o Zveznem ustavnem sodišču je Ustavno sodišče samostojno in neodvisno v razmerju do drugih stavnih organov. Glede na to Ustavno sodišče kot ustavni organ ni finančno podrejeno nobenemu ministrstvu, temveč se upravlja samostojno in je proračunsko samostojno. Ustavno sodišče sprejme svoj proračun, s tem da se ta proračun izkazuje kot samostojni posamični načrt v celotnem državnem proračunu. Proračunska sredstva upravlja Ustavno sodišče samostojno. Proračun obravnava in ga sprejme sodišče v plenarni sestavi (82. odstavek 1. člena Poslovnika Ustavnega sodišča z dne 2. 9. 1975, sd 5. 12. 1978). Plenum sodišča ima v ta namen ožje delovno telo – proračunski odbor (točka c 1. odstavka 3. člena Poslovnika).³¹

Nemška ustava iz leta 1949 ima v 1. in 20. členu določbe, na katerih je večji poudarek kot v drugih določbah ustave. Imajo značaj naravnega prava (Überpositives Recht) in je prepovedano, da bi se spreminjale z ustavnimi amandmaji. Za varstvo teh določb je v prvi vrsti poklicano Ustavno sodišče. Te določbe vsebujejo načela, za katera se posebej predvideva varstvo: nedotakljivost osebnega dostojanstva, neodtujljivost človekovih pravic, demokratična ureditev in nacionalna suverenost. Ustava proglašča Nemčijo za pravno državo, ki ji daje visoko mesto v zgradbi političnega sistema (Rupnik et al., 1996b, str. 164).

Tako prvi člen nemške ustave določa: »Dostojanstvo človeka je nedotakljivo. Dolžnost vseh državnih organov je, da to dostojanstvo spoštujejo in varujejo.« Dvajseti člen določa: »Zvezna republika Nemčija je demokratična in socialna ter federativno urejena država.«

³¹ Mavčič, 2000, str. 99.

»Iz teh določb se vidi velik poudarek na položaj človeka v političnem sistemu.« (Rupnik et al., 1996b, str. 164)

Nemško Zvezno ustavno sodišče (Bundesverfassungsgericht) deluje v dveh senatih, ki ga sestavlja šestnajst sodnic in sodnikov, pri čemer jih v vsak senat polovico izvoli zvezni parlament (Bundestag), polovico pa zvezni svet (Bundesrat). Mandat ustavnega sodnika traja dvanajst let, vendar se vsakokrat izteče, ko sodnik dopolni 68 let, ponovna izvolitev pa ni mogoča.

Nemško Zvezno sodišče ima številne pristojnosti, katerih večina je določena v GG. V 1. odstavku 93. člena GG je določeno, da sodišče odloča o:

- razlagi GG v sporih ter pravicah in obveznostih vrhovnih zveznih organov,
- skladnosti zveznega ali deželnega prava z GG in skladnosti deželnega prava z drugim zveznim pravom,
- nekaterih vrstah sporov o pristojnosti med zvezo in deželami,
- ustavnih pritožbah posameznikov in občin ter
- drugih zadevah, za katere je tako določeno v GG. Med te druge zadeve spadajo pristojnosti odločanja o izgubi temeljnih pravic, prepovedi delovanja strank, pritožbah v zvezi s potrditvami in izgubami poslanskih mandatov, obtožbah zoper predsednika Zvezne republike Nemčije, obtožbah zoper zvezne ali deželne sodnike, ustavnopravnih sporih v zveznih deželah v primerih izrecno predvidene pristojnosti sodišča ter pristojnost rednih sodišč, da v skladu s prvim odstavkom 100. člena GG zahtevajo presojo ustavnosti zveznega ali deželnega zakona ali presojo skladnosti deželnega zakona ali drugega predpisa z zveznim zakonom. (Ministrstvo za pravosodje, 2010)

Drugi odstavek 93. člena GG daje sodišču pristojnost odločati o vprašanih veljavnosti in pristojnosti za sprejemanje zveznih zakonov v primerih deljene zakonodaje pristojnosti med zveznim zakonodajalcem in deželnimi zakonodajalci, tretji odstavek pa določa, da sodišče odloča tudi v drugih zadevah, za katere je tako določeno v zveznih zakonih.

V GG navedene pristojnosti sodišča so povzete v 13. členu Zakona o Zveznem ustavnem sodišču (Bundesverfassungsgerichtsgesetz – v nadaljevanju BVerfGG).

S tem zakonom je bila uvedena tudi ustavna pritožba. Tako Zvezno ustavno sodišče rešuje tudi individualne upravne in sodne spore, če so z njimi kršene temeljne pravice, ki jih zagotavlja ustava. Vsak državljan ima z ustavno pritožbo pravico zahtevati od Ustavnega sodišča, da zavaruje te pravice, če so bile kršene. Tako Ustavno sodišče neposredno uporablja ustavo kot pravni akt, na osnovi katerega odloča neposredno (Rupnik et al., 1996b, str. 167).

Načelo subsidiarnosti zahteva, da mora posameznik pred vložitvijo pritožbe izčrpati vsa razpoložljiva pravna sredstva, s katerimi bi lahko dosegel odpravo kršitve, sicer pritožba ni dopustna. Ta zahteva se nanaša na vse procesne možnosti, ki jih je v posameznem primeru razumno uveljavljati in s katerimi je mogoče urediti svoj pravni položaj, tako da

vložitev ustavne pritožbe ni potrebna (na primer vrnitev v prejšnje stanje, pritožba zoper sklep, da se ne dopusti revizija, itd.). Vendar lahko sodišče o pritožbi odloča tudi pred izčrpanjem pravnih sredstev, če ta vsebuje vprašanja splošnega pomena ali če bi ustavnemu pritožniku sicer nastala resna in neizogibna škoda (Ministrstvo za pravosodje, 2010)

Tako je tudi z vložitvijo ustavne pritožbe v naši ureditvi. 160. člen Ustave določa, da Ustavno sodišče odloča o ustavni pritožbi šele, ko so izčrpana vsa pravna sredstva, izjemoma pa pred izčrpanjem izrednih pravnih sredstev le, če je zatrjevana kršitev očitna in če bi z izvršitvijo posamičnega akta nastale za pritožnika nepopravljive posledice (51. člen ZUstS).

S sprejetjem Zakona o spremembah in dopolnitvah ZUstS pri nas leta 2007 je bila vpeljana možnost, da odločitve o nesprejemih in zavrženju ustavnih pritožb niso obrazložene, in sicer po vzoru ureditve, ki je bila že pred leti uveljavljena za nemško Zvezno ustavno sodišče in špansko ustavno sodišče s podobnimi pristojnostmi, ki sta se in se še vedno soočata z velikim obsegom dela.

Ustavno pritožbo na Zvezno ustavno sodišče torej lahko vložijo vsi, če je bila pravna pot v rednem sodstvu izčrpana. Ustavno sodišče ne sodi o tem, ali se individualni akti ujemajo z ustavo, ampak samo ugotavlja, ali se z njimi ne kršijo kake temeljne pravice. S tem je zaščiten tudi neposredno ustavni položaj posameznika, kot je določen v temeljnih načelih. Ustava namreč določa, da morajo sodniki pri svojih odločbah tudi te pravice neposredno uporabljati oziroma upoštevati, ker so obvezne za zakonodajalca, upravno in sodno oblast (Rupnik et al., 1996b, str. 167).

Temeljna ustavna določba, ki uvaja institut ustavne pritožbe v naš sistem³², se v svojem kratkem besedilu kar v treh elementih razlikuje od analogne določbe nemške ustave³³:

- nemška ustavna pritožba nudi varstvo zoper vsak poseg s strani javne oblasti (tudi npr. zoper neposreden poseg z zakonom, čeprav so taki primeri v življenju precej redki), naša pa le zoper posamične akte;
- nemška ustava taksativno našteva ustavne pravice, za varstvo katerih je možna ustavna pritožba, naša pa ne;³⁴
- nemška ustavna pritožba varuje le zoper posege javne oblasti, pri naši pa (še) ni povsem jasno, ali njena dikcija »zaradi kršitev s posamičnimi akti« zajema le posamične akte javne oblasti, seveda v najširšem smislu, ali pa bi morda lahko

³² Šesta alineja prvega odstavka 160. člena Ustave: (Ustavno sodišče odloča) »o ustavnih pritožbah zaradi kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin s posamičnimi akti.«

³³ Točka 4a prvega odstavka 93. člena GG: (Zvezno ustavno sodišče odloča) »o ustavnih pritožbah, ki jih lahko vsakdo vložijo z zatrjevanjem, da je bil prizadet od javne oblasti v eni od svojih temeljnih pravic ali v eni od pravic, vsebovanih v členih 29/IV, 33, 38, 101, 103 in 104«. Zanimiva posebnost geneze nemške ustavne pritožbe pa je, da je bila najprej uvedena z zakonom o ustavnem sodišču že takoj leta 1951 (na podlagi ustavne določbe, da lahko zakon da ustavnemu sodišču še druge pristojnosti) – ta določba pa je bila potem šele leta 1969 z 19. novelo ustave (GG) »prepisana« iz zakona v ustavo. (Pavčnik et al., 2000, str. 169)

³⁴ Po mnenju Matevža Krivica (Pavčnik et al., 2000, str. 169) je to lahko v nekem smislu šteti za slabost naše ureditve (ni vsakomur že vnaprej povsem jasno, katere pravice mu ustavna pritožba varuje), v nekem smislu pa tudi za njeno prednost: ureditev je do določene mere elastična in na mejnih področjih omogoča širjenje varstvenega področja.

vključevala tudi zasebnopravne posamične akte (npr. pogodbe), s katerimi bi bile kršene ustavne pravice (Pavčnik et al., 2000, str. 169).

7 ZAKLJUČEK

Vloga Ustavnega sodišča je namenjena varovanju ustavnosti in s tem tudi varovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, na katerih temelji Ustava.

Ustava določa pristojnosti Ustavnega sodišča v 3. odstavku 82. člena (volilni spor za poslanske mandate), v 109. in 119. členu (obtožba predsednika republike, predsednika Vlade in ministrov) ter v 1. in 2. odstavku 160. člena. Po enajsti alineji 1. odstavka 160. člena se pristojnosti Ustavnega sodišča lahko določi tudi z zakonom. V skladu s tem so bile pristojnosti Ustavnega sodišča določene še s 3. odstavkom 50. člena ZDSve, s 5. členom in z 21. členom ZRLI ter s 47. in z 90. c členom ZLS.

Ustavno sodišče ima sekretariat, ki opravlja strokovna, sodnoupravna, finančna in administrativno-tehnična dela. Sestavljajo ga: strokovna služba, služba za analize in mednarodno sodelovanje, služba za informatiko in dokumentacijo, glavna pisarna in služba za splošne finančne zadeve. Za usklajeno delovanje vseh služb skrbi generalni sekretar Ustavnega sodišča, ki tudi neposredno vodi in organizira delo prvih štirih služb, medtem ko delo zadnje vodi direktor službe.

Predsednik sodišča ima poleg sodniške funkcije še veliko drugih funkcij, ki jih določa Poslovnik Ustavnega sodišča v njegovem 8. členu.

Neodvisnost sodišča temelji na neodvisnem položaju sodnikov Ustavnega sodišča, za katere velja poseben način kandidiranja, predlaganja in izvolitve.

Nekdanji ustavni sodnik mag. Matevž Krivic, ki je svojo funkcijo ustavnega sodnika opravljal med letoma 1991 in 1998, je bil prvi, ki je opozoril na to, da se Ustavno sodišče sooča s preveč zadevami in da bo treba preučiti možnost razbremenitve Ustavnega sodišča. Ustavno sodišče je v letnem poročilu za leto 2000 podalo podporo tej pobudi. Od takrat redno opozarja na svojo problematiko preobremenjenosti, na to, da so spremembe na področju Ustave nujno potrebne in da brez teh sprememb ne more odgovorno izvrševati vloge, ki mu jo je namenila Ustava – to pa je vloga varuha ustavnosti ter varuha človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Ustavno sodišče opravlja obsežne pristojnosti, ki so namenjene učinkovitemu varstvu ustavnosti ter preprečevanju kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Vsekakor lahko potrdim, da je Ustavno sodišče preobremenjeno, saj letna poročila tega sodišča to jasno kažejo. Pripad zadev v obdobju od 2000 do 2010 najbolje kaže grafikon 2 na strani 24, s katerega je razvidna vsakoletna rast pripada vseh zadev. 3053 novih zadev leta 2006, 4354 zadev, kolikor jih je v reševanje pripadlo leta 2007, in 3562 zadev v letu 2007 so števila, ki nikakor niso obvladljiva, prav tako tudi zadeve, ki so v reševanje pripadle v ostalih letih. Največji odstotek pripada predstavljajo ustavne pritožbe, nekaj

manj zadeve za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisov in splošnih aktov, izdanih za izvrševanje javnih pooblastil, le majhen delež pa ostale zadeve. Med ustavnimi pritožbami je spor največkrat povezan s prekrški, kar je zanimivo, kajti novela Zakona o ustavnem sodišču iz leta 2007 je (razen izjemoma) možnost ustavne pritožbe v prekrškovnih zadevah izključila. Kljub zelo jasni ustavnosodni praksi je očitno, da posamezniki te omejitve ne poznajo – še več, kljub neuspešnim poskusom še naprej pogosto uporabljajo enake tipizirane vloge, »obrazce«, v katere zgolj vpisujejo svoje podatke. To posledično v skoraj vseh primerih po nepotrebnem obremenjuje delo Ustavnega sodišča. Nujno bi bilo treba tudi urediti obvezno zastopanje po odvetniku v postopkih pred Ustavnim sodiščem. Ustavno sodišče je tudi to pobudo podalo pristojnemu ministrstvu.

Večina strokovnjakov s tega področja je enotnega mnenja, da so ustavne spremembe nujne. Pobuda Predsednika republike je bila temeljno izhodišče, na podlagi katerega so se začele strokovne razprave in strokovna priprava možnih ustavnih sprememb. Vlada Republike Slovenije je 18. 3. 2010 sprejela predlog ustavnih sprememb in jih predlagala v obravnavo Državnemu zboru. Predlagane so bile spremembe le treh členov Ustave: 160., 161. in 162. člena. Poleg največje spremembe, da bo sodišče samostojno odločalo, katero zadevo bo sprejelo v obravnavo in katere ne, je predlog tudi, da bi del pristojnosti pri odločanju v ustavnih sporih med občinami in državo prenesli še na redna nižja sodišča. Na novo bi bili določeni tudi organi, ki lahko zahtevajo oceno ustavnosti zakona, in sicer število teh predlog krči.

Glede na to, da so predlagane spremembe rezultat strokovnih razprav naših največjih strokovnjakov s tega področja in ki jih v glavnem podpirajo tudi ostali, se lahko potrdi tudi zadnja trditev, da bodo spremembe resnično razbremenile Ustavno sodišče. Če bi bil predlog za spremembo citiranih členov Ustave sprejet, bi Ustavno sodišče sprejemalo veliko manj odločitev kot do zdaj. Sodišče bi tako reševalo najpomembnejša ustavnopravna vprašanja, ne da bilo hkrati obremenjeno z delom na številnih z vidika ustavnosti nepomembnih zadevah, njegove odločitve bi bile bolj domišljene in najhujše kršitve človekovih pravic bi bile sankcionirane, hkrati pa bi odločalo v razumno kratkem času. Namesto dosedanje t. i. negativne selekcije, pri kateri prevladujejo zavrnitve pobud in ustavnih pritožb, bi Ustavno sodišče dobilo možnost pozitivne selekcije. To pa pomeni svobodno izbiro tistih primerov, ki so najbolj pomembni za varstvo ustavnih pravic posameznika ter za varstvo in razvoj sistema človekovih manjšinskih pravic.

Predlagani vladni predlog ni dobil zadostne podpore v Državnem zboru.

LITERATURA IN VIRI

SAMOSTOJNE PUBLIKACIJE

- KAUČIČ, Igor, GRAD, Franc, (2007), *Ustavna ureditev Slovenije, Četrta, spremenjena in dopolnjena izdaja*. GV Založba, Ljubljana.
- KOCJANČIČ, Rudi, RIBIČIČ, Ciril, GRAD, Franc, KAUČIČ, Igor, (2009). *Ustavno pravo Slovenije*. Fakulteta za upravo, Ljubljana.
- KRIVIC, Matevž, (2010), *Pristojnosti Ustavnega sodišča*. V: ŠTURM, Lovro (ur.), *Komentar Ustave Republike Slovenije*. Fakulteta za državne in evropske študije, Kranj.
- MAVČIČ, Arne (2000), *Zakon o Ustavnem sodišču s pojasnili*, Založba Nova revija, Ljubljana.
- KRIVIC, Matevž (2000), *Ustavno sodišče: pristojnosti in postopek*. V: PAVČNIK, Marijan, MAVČIČ, Arne (ur.) (2000), *Ustavno sodstvo*. Cankarjeva založba, Ljubljana.
- RUPNIK, Janko, CIJAN, Rafael, GRAFENAUER, Božo, (1996), *Ustavno pravo Republike Slovenije, Posebni del*. Pravna fakulteta, Maribor.
- RUPNIK, Janko, CIJAN, Rafael, GRAFENAUER, Božo, (1996), *Ustavno pravo Republike Slovenije, Splošni del*. Pravna fakulteta, Maribor.

ČLANEK V REVIJI

- KAUČIČ, Igor (2007), *Spremembe položaja in volitev sodnikov Ustavnega sodišča*. Podjetje in delo, let. 33, št. 6/7, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana.
- KRIVIC, Matevž, (2000), *Ustavne spremembe so nujne*. Pravna praksa, št. 35, Gospodarski vestnik, str. 3.
- RIBIČIČ, Ciril, (2002), *Ustavno sodišče med aktivizmom in samoomejevanjem*. Pravna praksa, št. 23, str. 5.

PRAVNI VIRI

- (1991) Ustava Republike Slovenije (URS). Ur. l. RS, št. 33/1991, 42/1997, 66/2000, 24/2003, 69/2004, 69/2004, 68/2006.
- (1994) Zakon o Ustavnem sodišču (ZUstS). Ur. l. RS, št. 15/1994, 64/2001-ZPKSMS, 51/2007, 64/2007-UPB1, 108/2007 Skl.US: U-I-259/07-10.
- (1994) Zakon o referendumu in ljudski iniciativi (ZRLI). Ur. l. RS, št. 15/1994, 13/1995 Odl.US: U-I-47/94-12, 34/1996, Odl. US: U-I-201/96, 38/1996, 43/1996, Odl. US: U-I-266/96, 57/1996-ZNGUIG,82/1998, Odl. US: U-I-12/97,24/2000, Odl. US: U-I-276/96, 59/2001,11/2003 Skl.US: U-I-417/02-7, 11/2003, Odl. US: U-I-261/02-12,48/2003, Odl. US: U-I-63/99-11, 73/2003, Odl. US: U-I-346/02-13,

- 83/2004, 24/2005-UPB1, 24/2005, Odl. US: U-I-217/02-34, 139/2006, 26/2007-UPB2, 22/2009, Skl. US: U-I-45/09-4, 34/2011 Odl.US: U-I-54/09-13.
- (1992) Zakon o državnem svetu (ZDSve). Ur. l. RS, št. 44/1992, 11/2003, Skl. US: U-I 417/02-7, 73/2003, Odl. US U-I 346/02-13, 76/2005, 100/2005-UPB1.
 - (2002) Zakon o volitvah poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament (ZVPEP). Ur. l. RS, št. 96/2002, 22/2004, 40/2004-UPB1, 41/2007-ZVRK, 10/2009.
 - (1993) Zakon o lokalni samoupravi (ZLS). Ur. l. RS, št. 72/93, 6/1994, Odl. US: U-I-13/94-65, 45/1994, Odl. US: U-I-144/94-18, 57/1994, 14/1995, 20/1995, Odl. US: U-I-285/94-105, 63/1995, 73/1995, Odl. US: U-I-304/94-9, 9/1996 Odl.US: U-I-264/95-7, 39/1996, Odl. US: U-I-274-95, 44/1996, Odl. US: U-I-98/95, 26/1997, 70/1997, 10/1998, 68/1998, Odl. US: U-I-39/95, 74/1998, 12/1999, Skl. US: U-I-4/99 (16/1999, popr.), 36/1999, Odl. US: U-I-313/96, 59/1999, Odl. US: U-I-4/99, 70/2000, 94/2000, Skl. US: U-I-305-98-14, 100/2000, Skl. US: U-I-186/00-10, 28/2001, Odl. US: U-I-416/98-38, 87/2001-ZSam-1, 16/2002 Skl.US: U-I-33/02-7, 51/2002-ZLS-L, 108/2003, Odl. US: U-I-186/00-21, 77/2004, Odl. US: U-I-111/04-21, 72/2005, 100/2005-UPB1, 21/2006, Odl. US: U-I-2/06-22, 14/2007-ZSPDPO, 60/2007, 94/2007-UPB2, 27/2008, Odl. US: Up-2925/07-15, U-I-21/07-18, 76/2008, 100/2008, Odl. US: U-I-427/06-9, 79/2010, 13/2010, Odl. US: U-I-267/09-19, 51/2010, 84/2010, Odl. US: U-I-176/08-10.
 - (2003) Poslovnik Ustavnega sodišča. Ur. l. RS, št. 93/2003 (98/2003, popr.), 86/07.
 - (2002) Poslovnik Državnega zbora Republike Slovenije (PoDZ-1). Ur. l. RS, št. 35/2002, 60/2004, 64/2007, 92/2007-UPB1, 105/2010.
 - Evropsko sodišče za človekove pravice in temeljne svoboščine (2001), *sodba, št. 39914/98*, 12. 6. 2001.

VIRI Z INTERNETA

- Bundesministerium der Justiz, *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland*. Dostopno 23. 5. 2011 na:
<http://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html>.
- Delo (2009). *Dva tisoč pravičnih odločitev*. 28. 12. 2009. Dostopno 23. 5. 2011 na:
<http://www.delo.si/clanek/95741>.
- Delo (2010). *Bodo spremenili Ustavo?* 16. 4. 2010. Dostopno 31. 7. 2011 na:
<http://www.delo.si/clanek/104015>.
- European Commission. *Pravni red – Nemčija*. Dostopno 23. 5. 2011 na:
http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_order/legal_order_ger_sl.htm.
- Fotoreporter, (2009). *Diskrecijska pravica posega v demokracijo?* Dostopno 30. 7. 2011 na:
http://epublika.si/novice/diskrecijska-pravica-posega-v-demokracijo-_6034.aspx.
- Ministrstvo za pravosodje (2010), *Predlog za začetek postopka za spremembe 160., 161. in 162. člena Ustave RS*. Dostopno 25. 5. 2011 na:
http://www.mp.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/predlogi_zakonov_in_drugih_p_redpisov/.

- Ministrstvo za pravosodje (2010). *Osnutek ustavnega zakona o spremembah 160., 161. in 162. člena Ustave Republike Slovenije*. dostopno 23. 5. 2011 na: http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/2005/PDF/100318_-_Ustava2.pdf.
- PETROVČIČ, Peter (2010). *Dr. Ciril Ribičič, nekdanji ustavni sodnik in profesor na Pravni fakulteti v Ljubljani (intervju)*. Mladina, 2010/07. Dostopno 30. 7. 2011 na: http://www.mladina.si/tednik/201007/dr__ciril_ribicic__bivsi_ustavni_sodnik_in_profesor_na_pravni_fakulteti_v_ljubljani.
- SIOL Slovenija (2009). *Obstaja velika stopnja soglasja o ustavnih spremembah*. Dostopno 30. 7. 2011 na: http://www.siol.net/slovenija/novice/2009/10/na_brdu_pri_kranju_bodo_danes_pr_edstavili_ustavne_spremembe.aspx.
- Ustavno sodišče (2011). *Položaj*. Dostopno 23. 5. 2011 na: <http://www.us-rs.si/ostodiscu/polozaj/>.
- Ustavno sodišče (2011). Dostopno 24. 8. 2011 na: <http://www.us-rs.si/aktualno/novice/dr-dunja-jadek-pensa-nastopila-funkcijo-ustavne-sodnice/>.

DRUGI VIRI

- Republika Slovenija, Ustavno sodišče, (2000), *Poročilo o delu Ustavnega sodišča za leto 2000*, Ljubljana.
- Republika Slovenija, Ustavno sodišče, (2001), *Poročilo o delu Ustavnega sodišča Republike Slovenije za leto 2001*. Ljubljana.
- Republika Slovenija, Ustavno sodišče, (2002), *Poročilo o delu Ustavnega sodišča Republike Slovenije za leto 2002*. Ljubljana.
- Republika Slovenija, Ustavno sodišče, (2004), *Poročilo o delu Ustavnega sodišča Republike Slovenije za leto 2003*. Ljubljana.
- Republika Slovenija, Ustavno sodišče, (2005), *Poročilo o delu za leto 2004*. Ljubljana.
- Republika Slovenija, Ustavno sodišče, (2006), *Poročilo o delu za leto 2005*. Ljubljana.
- Republika Slovenija, Ustavno sodišče, (2007), *Poročilo o delu za leto 2006*. Ljubljana.
- Republika Slovenija, Ustavno sodišče, (2008), *Poročilo o delu za leto 2007*. Ljubljana.
- Republika Slovenija, Ustavno sodišče, (2009), *Poročilo o delu Ustavnega sodišča za leto 2008*. Ljubljana.
- Republika Slovenija, Ustavno sodišče, (2010), *Poročilo o delu Ustavnega sodišča za leto 2009*. Ljubljana.
- Republika Slovenija, Ustavno sodišče, (2011), *Poročilo o delu za leto 2010*. Ljubljana.